

SEPTEMBER 25. XIII. SZ.

MAGYAR DRAMATURGIA 1794.

GYŰJTEMÉNYBŐL KÖZLI

KÁRFI.

A „Magyar Hirmondó“ Bécsben 1794-ki december 2-án kiadott toldalékában szóról szóra ezek foglaltatnak:

„A Játzó színeknek boldogságáról illő lesz talán már valamit írni, midőn ezek mind a két Magyar Hazában fenn állanak; illő lessz ezeknek még történhető romlásokról emlékezni, mert akármekkora dicsőséget okozott Nemzetünknek fel-állások, tiz akkora gyalázatot szülne elenyészések. Tudnivaló dolog, hogy ezeknek a Nép világoztatásán kívül még 3 nevezetes tárgyai vagynak, úgy mint 1. a szívnek nemes érzékenyítése. 2. az helyben lévő Közönségnek gyönyörködtetése, és 3. egy Társaságnak élleme, melly nemes tzelokat a következendők háborithatják:

1. A szívnek nemes érzékenyítését legkevesebbé lehet akkor élni, midőn nem az érdemes, és válogatott Darabok, hanem tsekélységek adódnak elé, midőn p. o. Haldokló Kátót, Moritzat, Lanassát, és más tanító Játékokat, fél annyiszor lát a Közönség, mint a Politikus Tsizmadiát,

A Kis-Asszony elszököttet, A Disputáló Deákot, és más hasonló, csak száját, nem pedig szívet mozditó Játékokat. Minden munkába azt kell nézni, hogy tanítson is, érzékenyítsen is, nem pedig csak nevetessen, mert a csupa nevetés elérésére elég mulatságos Anekdótákat, elég nevető Demokritusokat lehet olvasni, nincs miért a Játszó színbe fizetni.

2. Az helyben lévő Közönség gyönyörködtetése egy olyan kényes dolog, melyet legkönnyebben lehet megsérteni. P. o. a Játszónak kevély magaviseletével, a Munkának elrontásával, és az illetlen öltözetbe való meg-jelenéssel, melyekben magát a Játszók Előljárója leginkább kimutathatta, az ezekre való nem-vigyázás, a Rollék hibás osztása, és azon cselekedete által, hogy a munkából, a mi magának nem tetszik ki hadja. Megesik az is gyakorta, hogy az ilyen Játszó meg nem tanulván Rolléját, ebbéli hibáját illetlen magaviseletével és fejből származott akkori éretlen gondolatokkal akarja kárpótolni, példának okáért vadászatot akarván mutatni, a legszivrehatóbb Játékban kopókat és nyulakat viszen fel, melly a közönséget illetlen nevetésre ösztönözi, az érzékeny játsszást pedig semmivé teszi. Megesik, hogy némely munkának Szerzőjére vagy Fordítójára személyes Ránkora lévén, akár millyen légyen is, keresztül kasul rontya és szántsándékkal semmivé teszi; sőt olyan is lehet, a ki semmit, a mi nem a maga pennájából foly ki, helyesen és igazi lelki esmérete szerint nem igyekszik elé adni. Megesik, hogy maga nem értvén hozzája, mástól sem kér Tanácsot, hanem önmön képzelődésiből egészen ellenkező kinézésbe játsszadja a személyt: már pedig mi lehetne nevetségesebb és botránkoztatóbb, mint Néző Császárt német köntösbe, az idegenországi Uralkodókat pedig magyar fel akasztott vitézkötéssel látni? Hát még a változások! már ezek, ha rosszak, a tömörig ingerlik a nézőket, midőn láttyák, hogy a Tömlőznek egy része erdő, az erdőnek egy része palota sat. Az efféle hibák nem hogy gyönyörködtetnék a közönséget, hanem még kedvetlenítik és elidegenittik a Játszó Szintől.

E szerint ki lévén azon hibák nevezve, melyek mind a három szádékat meggátolhatják, és következőképpen a Játszó színeknek megromlásokat siettetetik, arra kell azoknak, a kiknek hatalmokban vagyon törekedni, hogy ezek jó karba állittassanak. Ezeknek olly Előljárói legyenek, kik az említett hibákat elkerülvén, a Játszó színeknek nem pusztulást, hanem örökkévalóságot okozhassanak. Különbön bizonyosan ezen két új csillagaink is eltünvén, azt fogják ellenségeink mondani: Nézd el, a Magyar mindenhez fog; de semmit sem vihet tökéletességre.“

EGY ÉJ MURAKÖZBEN.

(REGE ÉS VALÓSÁG.)

KOMÁROMY FERENCZTŐL.

I.

Soha nem éreztem olly lankasztó meleget, s a napsugarak olly égető hevét, mint a Mura partjain.

Az izzadság szakadott rólam. Az uti porköpenyt nem bírák vállaim, s minden percz, mig a révészre vártam, öröklétnek tetszett.

Egy jó külsejü magyar közember állt velem a parton. — Szilárd tekintete a tulparton merengett, de nem soká megfordult és látva kinomat, részvét-tel jött kocsimhoz és kérdé:

— Tisztelt ur, nemde idegen?

— Igen barátom, utazó vagyok, de ugyan kérem, kiáltson a révésznek.

— No hisz már indul a komp — szólt az én emberem — majd hamar átszállunk, és ha nem szándékszik tovább, én szívesen látom.

— Köszönöm barátom! egy kis hives szoba valójában boldoggá fog tenni.

— Falunkat nem ok nélkül hívják Pekelnik nagy Pekliniczának nemde? — jegyzé meg emberem — tud-e az ur tótul?

— Keveset.

— Peklinicza annyit tesz: pokolka.

— Valójában pokol, de ugyan ez egész nyáron át így van? s ha így, mi lehet oka?

— Mi lehet? nézze uraságod a Murapart oldalát, a gazdag közsénrétegeket, csak gyárok és hányák kellenek, köszenünk elég van.

A komp ez alatt megjött — átszáltunk — emberem hozzám ült, s alig egy negyed teltével, faluközepett egy takaros nádfödélü, törpe ház előtt álltunk.

— Tessék besétálni — szólt gazdám kiszállni segítve.

Bementünk.

Csakhamar elmondám, hogy utazásom egyedüli célja a történeti emlékeket, és természeti ritkaságokat nézni meg hazám gazdag földjén, — elmondám, hogy egy csodás degetes forrásról hallottam e falu határán s körében valami deget vagy földolaj vegyítékü agyagról, melylyel a lakosok télen át aprómarháikat táplálják.

— Ugy van — szólt gazdám, kedélyesen facsargatva szurony hegyességü bajuszát — ugy van kedves ur! pihenjen csak kissé, rögtön elvezetem.

Pihenésre egy negyedet, az utra kettőt számítva, összesen három negyed mulva e csodák szinterére értünk.

A forrást a szegény özvegy olajos korsójához hasonlíthatni, — mint üstnek, mellyben konzokot főztek amugy merik le felszínét — s bár folyton és folyton lemerik, az áldás kimeríthetlen. Körében a föld olyan, mint megtört barna kenyér.

E ritkaságokból palaczkom és zsebeim ellátva, haza tértünk.

Terített asztal és izletes estebéd várt. Csinos, takaros asszonyka hozá a tálokat, hó kezei sózák és borsolák a zamatos tartalmat, s fesztelen, őszinte vendégszeretetet fűszerezte az estebédet végig.

A szívélyes gazdasszony időtöltésre is gondolt, könnyeden és sebességgel sorolá és ismerteté a háztartás titkait, tejveréstől egész a tyukültetésig. Én pedig az első szünetet használva bámulatomat fejezém ki a látott természeti csodákon.

— Hát még ha ősrégjét tudná kedves ur — szólt gazdám végig törölve bajuszát.

— Hogyan? s regéje is van? — kérdém örülve, hogy e tárgyhoz köthetém a beszéd fonalát.

— Van ám, a helység öregeitől hallám, tőlem megtudja az ifjabb, így szállt és szálland ez utódról utódra.

— Ugyan kérem, legyen szíves elmondani.

— Erzszi kincsem — szólt a gazda, s arca ünnepélyes kifejezést öltött — szedd el az asztalt, ha nincs mit adnod többé, még ülve maradunk, mert beszédünk van, majd ha hivunk jó ágyról gondoskodjál.

E szavak után felállt — egy nagy vasas láda fenekén kutatott, s végre meglehetősen nyaláb iratot tett az asztalra élém.

— Kegyed író — talán történet és természetbuvár, s a regét akarja tudni — jól van — de tudja meg előbb a valót — olvassa át e kéziratot, mit kevésnek mutatok, s majd aztán elmondom a regét.

Arczán komor melancholia vonult át, melly valami gyászos emlék és mély fájdalom jellegét hagyá maga után. Szótlan vonult egy sötét szegletbe — pipájára gyújtott, s a füstöt olly vastagon bocsájtá, mintha fellegei közt keresne menhelyet.

Érdekléssel ragadám fel az iratot, — ezimlapján e pár sor állt:

„Egy Istenben helyezett hittel és reménnyel élt és szenvedett nőnek emléksorai 1589-ben.“

Tartalmát ezennel egész egyszerűségében, kevés rövidítéssel, közönség

elé terjesztem, — remélem hogy egy nemes szívnek, egy boldogságra és boldogítani teremtett kebelnek története és fájdalmai birandnak talán annyi érdekel, mint egy regénynek ügyesen szőtt meséje, — főleg mert a kebel honleányé volt, — a szív e földön élt, szenvedett és vérzett el.

II.

1562-ik évben Szatmárt a törökök vítették.

A várat Balassa egy maroknyi elszánt haddal hősileg védelmezte.

A törökök veszteséggel hátráltak már nehányszor, erejük naponta fogyott — türelmök naponta hanyatlott, midőn a szécsei pasa Mahmud Jachiogles segélyökre indult.

Mahmud a legjelesb hősök és vezérek egyike volt, a török óriás seregben, tábora a legvadabb, melly csak valaha Magyarhont dulta; a nép iszonyal vonult el utjából.

Balassa János, a bányavárosok főkapitánya, látva hogy az ostrom komoly alakot kezd ölteni — látván fivérének szorult és kétes helyzetét a szatmári várban; felülteté hajduit, fegyverre szólítá a szomszédmegyék nemeseit, s mint villám olly gyorsan csapott Szécse vára alá. — Terve és reménye volt, hogy az alparancsnokra és kevés őrizetre hagyott várat beveendi gyorsan s egyszermind a hatalmas Jachiogles figyelmét elvonja Szatmártól.

Egyik sem teljesült. — Nevem e napon iratott fekete betűkkel a végzet könyvébe, sorsom itt vette a gyászos fordulatot, itt kezdődik a nyomor s szenvedések hoszu sorozatja! — Csak három évig valék boldog. — Huszonöt éven át pedig töretlen lélekkel szenvedtem sanyart s gyalázatot, mert egy végső kapocs még az élethez tartott, most e kapocs nincs többé, bárcsak mindent vesztett szívem hamar megszakadni tudna!

Egyik sem teljesült mondom, mert Achmet, a Szécsen maradt alparancsnok korán értesülve a közeledő magyarhadak felől, gyorsan segély után küldött. — Hassan a füleki pasa sietve jelent meg, s a véletlen két tűz közé szorult kis magyar had szétveretett, csaknem megsemmisített egészen.

Pálffy, Krusziés, Kuthi és Zuza a főnökök közül elfogattak: Kutor Torián, Matheus és Doczy rokon a csatatéren maradtak, és ott maradt férjem is, egyetlen gyermekem atyja, házunk gyámola, védelmem, vigaszom, mindenem!

A nap kipirulva bucsuzott földünkötől — mintha szégyelné és fájlalná, hogy a pogány diadalát végig néznie kellett — nemsoká felhőkből vont magára takarót s az eső megeredt, szinte fájdalom könye volt minden csep.

Már sötét est volt, midőn ajtónkon zörgettek s házunkon sebesültek, vér- és verejték lepett menekvők érkeztek.

Ekkor tudám meg az iszonyu hirt, hogy a csata elveszett és férjem nincs többé.

Az első perc szinte őrültté tett.

Magamon kívül ragadám fel kétéves fiaeskám — át akarék törni a tömegben, hogy férjem holttestét keresni induljak.

Rokonim visszatartottak.

A menekültek halvány ajkairól rémitő szavak hangzottak — „a török nyomunkban.“

— Istenem! istenem de hát férjem? — kiálték kétségbeesetten. Ólom-suly bilincselé lábaim, fejem szédült, eszméletem hanyatlott, összerogytam.

A török ekkor már küszöbünkön volt, a bennlevők harczolva menekültek odább, én a sebesültek nagyobb részével elfogattam.

Másnap a rabnők gyászos koszorujába füzve Szolnoknak indítottak, de alig hogy megkezdém a gyaloglást, gyermekemet keblemen emelve, egy a ga jött szekérrel, felültetett és mondá, hogy az A c h m e t pasa parancsára két lovam, ruhám és ékszereim egy része meg vannak mentve, és most saját szeremen utazom Szolnokig.

Ezen agától tudám meg, hogy A c h m e t pasa érdemei díjjául, mint önálló parancsnok Szolnokra tétetett, hogy a hadifoglyok egy nagy részét kapta, hogy övé vagyok én és gyermekem, hogy szeszélye éltet vagy halált szabhat fejünkre.

Szolnokon már néhány napot tölték, midőn az aga ujabban megjelent, megrendelé, hogy legszebb ruhám vegyem fel, hogy csinos és derült kedélyű legyek, mert a pasához vezetend.

A váltáságdíjról és gyermekemnek szabad és biztos mozoghatási körről akartam szólni.

Elmentem.

De minő volt meglepetésem, midőn a terembe lépve, egy átöltözött, de ismert alakot láttam, ki e szavakkal jött elém:

— Üdvözöllek szép Ilona! lásd a sors végül is számomra tartott fenn — te nem rabnőm, te haremem első hölgye leendesz.

— Soha, — kiálték fel kétségbeesetten, hideg borzadály és forroláz egymást váltva viharzottak át rajtam, agyam éggett, erő és eszmélet annyira elhagyott e perczben, hogy ha segélyemre nem jön, összerogytam volna.

— Jer ülj ide mellém — folytatá — térj magadhoz, békülj ki sorsoddal és mindent, mi neked kellemes, megteszek értetted.

Magamhoz térve, erőm s bátorságom is megtért, felálltam s szilárd hangnyomattal szóltam:

— Rabod vagyok, meddig kiváltanak, bánhatsz a legembertelenebbül

velem, mert ki Istenét és hazáját megtagadta, az mire nem képes? de ne feledd hogy előbb éltem, mint becsületesemről fogsz megfosztani tudni, s ne feledd hogy még áll a villamos ég!

— Ha ha ha kedves kegyetlenem — nevedet gunyosan — ne pazarold szép kebled tüzét — szokva vagyok én illyeshez, Allah épen olly kevésbé hallgat most minket, mint a te Istened. — Végezzünk röviden, szived vagy gyermeked? háremhölgyem leenedsz vagy fiadat megcsönkítettassam s háremőrt neveljek belőle?

Mint éles, mint metsző kés, olly mélyen hatottak e szavak szivembe, a vér elfutott arczomról és szavam elakadt.

— Jer velem — folytatá s megragadva kezemet szomszédos terembe vezetett, egy függönyt vont félre, látám gyermekemet asztalra téve, egy szercesent villogó késsel, már szaggaták a ruhát gyenge tagjairól.

— Megállj gyilkos! — kiálték fel térdeimre roskadva — megállj! tied vagyok! add vissza gyermekem!

III.

Iszonynyal és borzadályljal emlékszem még ma is ama küzdelemteljes, ama kínos perczekre.

És most, midőn csak alig néhány napom van még hátra, midőn mint elaszott növény csak az őszi szelet várom, hogy elhagyjam a helyet is, hol egykor viritottam, most is pir borítja arczomat, ha rá gondolok, hogy minő áron kelle megvásárolni gyermekem életét.

Szerelmet kellett vallanom annak, kit gyűlöltem, mint gyermekkori játszótárost, gyűlöltem mint tolakodó imádot, mint kérőt, és mindenek felett gyűlöltem, midőn megtudám, hogy török hitre állt, hogy vérrokonai ellen emelte fegyverét, s hogy dúlni, pusztítani indult a földet, melly őtet szülte s nevelte.

És mégis szeretnem kellett! szörnyü sorsa a nőnek! — Nem egyszer jajdultam fel a gondviselés ellen, hogy miért rakta a gyengébbre a súlyosb terheket? de hasztalan!

A pasa, ha könyezni látott, ujjabb meg ujjabb kényelmi czikkeket gondolt ki s szerzé meg számomra, gyermekemnek fényes ruhát s ajándokot adott, s mi leginkább terhemre volt, néha órák hosszán vigasztalt.

Mult időkre emlékeztetett illyenkor, az ugoesamegyei szép tájokra, a sósvári kertre, hol órák hosszát játszottunk, mint gyermekek a lugos árnyában.

Elmondá, hogy első és utolsó szerelme én voltam, — én, kiért hirt, dicsőséget, vagyont, mindent birt volna áldozni, — és mégis megvettem, másnak adtam kezem. Elmondá, hogy kétségbesés, életunalom és iájdalom zak-

latta untalan, hogy el akart szakadni a hontól örökre, hol engem más karjain tudott; pedig engemet birva, mint igénytelen nemes, mint Sásvári János, sokkal boldogabb lett volna, mint a fényes A c h m e t pasa czimmel, de már minden késő.

— Késő! hit, becsület utjára térni bár mikor is késő? gondolám magamban, de hallgaték. Hallgaték, mert ismertem emberem, tudtam, hogy minden szava mesterkélt és üres, hogy keblét önösség, kéj és gyönyörvágó tölti, mikép parlagot ellep a dudva, s hogy nemes érzeményeknek magva is rég kiveszett onnan.

Hallgattam, türtem és szenvedtem. Egyedüli reményem volt, hogy szenvedek, hogy egykor s talán korábban, mint számítani lehet, lehervadnak arczomnak rózsái, a bú rá nyomja bélyegét, s naponta hulló könyeim beszántják redőkkel; majd akkor a zsarnok eltaszit, eljön a szabadulás órája, rokonim elhozzák a váltságdíjt, még mielőtt gyermekem serdülni kezdene, mielőtt munkára alkalmas lenne, s a zsarnoki önkény külön díjt szabhatna fejére.

Ennyi volt vigaszom.

Örömmel, elragadtatással siettem az enyészet elé.

IV.

Néhány év telt.

És mit buzgón ohajték, mit naponta kértem, betölt; mellözve s feledve valék. Ujabb szerelmek és ujabb áldozatok kerültek elő.

Az üres, az érzeménytelen szívet minden kincs csak addig boldogítja, mig vágyait ingerli.

A pasa, mit már régóta ritkán tett, egy napon korán jött hozzám. Ki nyilatkozttatá, mikép látja, sajnálja, hogy sorsommal kibékülni nem tudok; ő engem boldogítani akart, de fájdalommal tapasztalja, hogy naponta óriási léptekkel haladok a sirhoz, vesztemet nem akarja, s tizezer arany váltságért gyermekemmel együtt elbocsát.

Nem bírom leírni, hogy e szavak mikép hatottak rám; szabadulás, nyugalom, gyermekem jövője, minden előttem állt e perczben.

Gyorsan irtam rokonimnak, ők olly jók voltak és tudósítottak, hogy ha minden vagyonukat elzálogosítják is, de megmentenek.

A tudósítások egymást érték, a határidő naponta közeledett, jogos reményeim már már teljesülés pontjára jutottak, midőn egy véletlen eset közbejött.

1579-dik év tavaszán ugyan is a pasa Zemplénmegyébe nyomult be duló és pusztító hadával.

Távollétében a magyar foglyok föllázzadtak a segélyekre jött néhány rokonnal, a kevés őrizetet legyilkolák, s diadallal távoztak honukba.

A pasa gyorsan értesült e tényről, sietve tért vissza Szolnokra, s mint sebzett orosz lány olly dühösen ordítá el magát, midőn feldult csarnokába lépett.

Folyton ingerült kedélye, az éles és gúnyos tekintet, szóval minden arra mutatott, hogy a hatalmában maradt foglyokon akarja boszuját tölteni.

Zemplénmegyéből magával hozta az ifju Homonnai gróf Drugeth Miklóst, szivem szinte megrepedt fájdalomában, midőn látám, hogy a sebekkel tetézett nemes fiatal hőst mint vereti nehéz bilincsekbe, s indítja Stambulba azonnal.

Magával hozott több szerencsétlent, kiket a legsötétebb börtönökbe záratott. Ekkor békültem ki valamennyire a sorssal és végzettel, melly férjemtől megfosztott, ekkor látám, hogy boldogabb az, ki hősileg vérzik el csatában, mint ki az ellen önkényének esik hatalmába.

Hatalmában maradtam zsarnokomnak én is, mert a lázadás perczében gyermekem kórágyon élet és halállal küzdött. Elvinni nem birtam, elhagyni nem akartam. Ámde a váltságdíjba megegyezve valánk, az első határnap igaz, hogy már eltelt, de közel volt már a második, akkora összeg nem csekély föladat, gondolám magamban, főleg midőn minden felkelhető vagyonunk el van már pusztitva. — Nem nem, ha még soká kellene is várnom, gyermekem nem hagyom, nem teszem ki a zsarnok boszujának.

És mire gyermekem felüdült, a pénz is megérkezett. Minő boldog voltam.

A sárga érc csillogó mosolya sokat elcsábitott, de boldogabbá senkit bizonyára nem tett, mint engem e perczben.

A pasához siettem.

— Itt a pénz — szólék, a telt erszényt az asztalra dobva — ird meg uram szabadságlevelünk.

— A körülmények változtak — szóló a pasa hideg komolysággal — határnapomat nem tartottátok meg.

— Hát nem gondolsz rá uram — szólék hevülten — hogy száznál többen menekültek, kik közül egyik sem hozott váltságdíjt, s hogy magam is távozhattam volna velök.

— No hisz te most is távozhatol e díjért szép Ilona, de lásd fiad azóta fölserdült, őt maholnap alkalmazni lehet, bárminő munkára, őt nem lehet többé egy személynek tekinteni veled, csak hasonló díjért bocsátod el őt is.

— Igen de ez minden vagyonom — szólék kétségbeesetten, térdeimre roskadtam, kulcsolt kezekkel kértem, esdekelttem, hogy ne szakítson el fiamtól; de hasztalan, mint egy szirt olly érzéktelen maradt.

— Jól van — szólék felállva és visszanyomva egész lelki erőm — tedd el e pénzt uram! és bocsásd el gyermekem, én rabod maradok.

A pasa megírta fiamnak szabadságlevelét, én pedig sötét cellámba távoztam.

V.

Ezen aljas szőszegés, ezen joggatlan önzés annyira megzuzta idegrendszeremet, hogy több hetekig kórágyon feküdtem.

Gyermekemért bár lelkem nyugodt volt, de saját helyzetem a legelhagyottabb, a legszánandóbb leve.

Nem egyszer jajdultam fel a gondviselés ellen.

Kétkedő lettem, s rémülettel gondoltam rá, hogy mint kétkedő fogok meghalni.

De áldom Istenem érte, e beteg agyrémekek nemsokára eltűntek. A sir párkányán állok, de lelkem ép, ezen alig lihegő kebelnek, bár mindent veszített, egy végtámasza van még, melly rendíthetetlen és öröklő, s e végtámaszom a hit.

Isten kiosztja előbb utóbb mindennek az érdemlett jutalmat, és midőn látogat vagy sujt csak lelki erőnket próbálja, de az igaznak a korona, a csalfának a büntetés, ha késik is, nem marad el soha.

Achmeth pása 1587-ben bosniai helytartó lett, féktelen hatalomvágya csak nőtt és öregbedett, midőn egy nagy tartomány népét látá lábánál.

Tervei egyre képtelenebbek lettek. A fukar uzsorás aranyhalmi felett virasztva, mind több és több vagyont szomjazik.

Alig hogy megragadta a kormányt, sereget hevenyészett, s inkább zsinványokból, mint rendes harczosokból alakult gyülevész hadával betört Magyarhon földére.

Ferdinand és Soliman közt béke volt a legszigorubb megtartással kötve, a lakosokat mint sáskahad véletlen lepte e támadás, iszonynyal és átkozódások közt menekültek a romboló vész elől.

A Muraköz nagy része feldulva volt, s átkelve Achmet a Murán, már Magyarország szívének intézi csapását, midőn gróf Zrinyi György a folyton éber hadvezér, a szigeti hősnék méltó rokona előre nyomulását bevárta, körülfogta, s hadi erejét, készületeit csaknem egészen semmivé tette.

Achmet alig menekült gyalog, elveszté gyönyörű hátását, mellyet gróf Drugettől rabolt, és mellynek tökélyeibe vakbuzgalommal bizott, elveszté több ezer harczosát, tábori pénztárát, ágyuit, kincseit és győzhetlensége hírét.

E csatán vesztém én is el fiamat, azóta egyedül állok e széles világon, cél, remény, vágy és kilátás nélkül, de nyugodtan vagyok, hisz a gondviselés magas céljaihoz áldozatok is kellenek.

Achmet alig érkezett Bosniába vissza, midőn egy tatár aga a nagyur parancsát hozá, melly őt hatalom-vesztettnek nyilvánítá, s egyszermind a békétörés és szőszegés bűnében igazolni magát Stambulba rendelé.

Négy napot kétségkedett és küszködött, míg végre elindult.

Ki őt e négy végnapokban látá, ha addig kételkedő volt is, Istenhez tért akkor; meg kellett hogy hajoljon önkénytelen is egy megfoghatlan felsőbb hatalom s örök végzet előtt.

Lélekvád, aggály és kétségbeesés mindannyi furiák kinzák és zaklaták untalan, sem éjjel sem nappal nem volt nyugalma, mint tébolodott szaggatá az öltönyt magáról, berohant szobámba, a kis feszületet leragadá az ágyam feletti szőnyegről, letérdelt hozzája, esókjaival halmozá, s midőn soká és soká fohászkodva egy vigasztaló eszmét nem birt lelkéből meritni, felugrott újból, eldobá a feszületet „Allah nem hágy el!” — kiálta s kirohant.

Végre azon gondolat villant meg, mint egy halvány reménysugár agyában, hogy valamennyi kincsét, fegyverét s lovait Stambulba szállítsa, s a Diván környezetét dús ajándokokkal megengesztelni próbálja.

E gondolat bár felvillanyozá egy kissé, de a sejdítő léleknek folyton meg volt bizonyos nyomasztó hatása, elindulása előtti napon ugyanis valamennyi foglyait és szolgálit magához hivatá és megírá nekik a szabadságlevelet.

Honomba érve, nemsokára meghallám, hogy *Achmet pása* csakugyan érdemlett véget ért. Miután Stambulba mindent megkísértett, és látá hogy az ingerült kedélyeket mégis kiengesztelni nem bírja, mérget vett be; de még elég korán megérkezett a selyem zsinor is, mérreg és zsinor egyszerre végzék ki.

Végem lesz nem sokára nekem is, — érzem erőm mint hanyatlik naponta, az átszenvedett évek mint ólomsúly terhelik mellemet, lélekzetem hanyatlik, sűrű ködfátyol borítja szemeim, s néha több perczeken át elhagy eszméletem.

Oh, de milly szörnyü lehet a bünös végperce, midőn a szakadozó lehetnek lélekvád s furiák orditnak szünpercei közé.

Én nyugodtan nézem az alkonyt, ablakomat hideg zuzmara borítja, künn havazat és éjszaki szél dühöng — — de ez sem tarthat soká, tavasznak kell jönni, s az én tavaszom is eljövend akkor! minő boldogság fog lenni egy szebb, egy valódibb életre viradni!

VI.

Eddig a kézirat végsorai erőtlenség és reszkető kéz jellegeit hordák, néhol alig tagolhattam ki valami értelmet.

Mire letettem, gazdám ásitva közeledett s jelenté, hogy az ágy készen van.

Órámat tekintém, éjfél megvaladta.

— Az idő valóban késő — — szóltam — — de ez olvasmány az álmat elüze szemeimről, ha nem leend terhül önöknek, jegyzeteket teszek, ugyis még csak pár óra van hátra az éjből.

— A mint tetszik, a regét meg elhagyjuk majd a reggelihez.

— Igaz — a regét szinte el is feledém! de biz a reggelit nem fogom bevárni, korán kell távoznom.

— Elmondom hát. — Mikép a kéziratban láthatá, A c h m e t p a s a 1587-ben midőn a Muraközt pusztitá, a pekliczaiaknak sok kenyerek volt történetesen e napon kiszülve, mit a közrémület, vész- és sietség idején elvinni nem birtak, elásták tehát a kenyérhalmazak egy részét a falu közelében, és átkot mondtak reá, hogy földdé változtassa Isten, mielőtt az üldöző pogányok reá találva megennék. Lám kedves ur, milly véghetetlen az Isten jósága! Isten ki belát az emberi kebel legtitkosb rétegei közé, ki hallja a fű növést s neszét, tudja, hogy a föld gyomrában minő kitörő tüzek készülnek, Isten csak az átkot nem hallja! a földben ázott kenyér még most is ott vagyon. — A pekliczaiak, igaz nincsenek reá szorulva, hogy azt a régensült kenyeret egyék, de azzal táplálják ám apró marháikat egész télhosszán át, és ott szökkent ki a degetes forrás is, mellynek gazdaságunk körül naponta végetlen hasznait vesszük. Már most képzelheti kegyed, hogy a szegény pekliczaiak, midőn hazatérve csak sima földet találtak, minő az eltapodott ugar, s midőn a hely színére mentek, hova a kenyeret temették, remegő lélekkel ástak, és gondolák, ha a kenyér földé vált, nem lesz mit enniök; és ott lelik a forrást és deget földet, Isten különös kegyét és ajándokát. Lám kedves ur, a pekliczaiak azóta olly buzgó s vallásos emberek.

— S miként jutott kegyed e nő naplójához, ha szabad kérdeni?

— Hja — sohajtott emberem, s arcán merengő fájdalom vonult át ujjában — ama nő e házban végezte életét; családunkat ama tizezer arany váltásdíj tette volt jobbágygyá, de most már Istennek hála szabad birtokosai vagyunk ujjában kevés földeinknek.

Gazdám távozott.

Én a pár órát ébren töltém, az olvasottak és hallottak folyton izgatóságban tarták kedélyemet.

Mire a hajnal kipirult, a gazda akliához indult s a takoros asszonyka dalolva lépett ki, hosszan szórva az eledelt apró marháinak, én is készen voltam, s egy szivélyes, egy meleg kézszorítás után utamat folytatám.

P A L M Y R A.

FLÓRÁTÓL.

Röpül sötét felhő,
A mellynek kebelét
Mint szívet fájdalom,
Villám hasítja szét.

Orkánnak változott
A tegnap csendes lég,
Nehéz könnyecskéket,
Sír a bánatos ég.

Miként nehéz átok,
Melly halvány ajkról jó,
Hull szerte pusztitva
A számtalan menykő.

Földrengette hallik
A menydörgés hangja,
Ítélet napkor így
Szóland az orgona.

Mély szikla üregben,
Szétbomlott hajakkal
Szép ifju nő fekszik,
Halványan, mint a fal.

Haldokolva tekint
A fergetegbe ki,
Miként ha esdené,
Ki nyújt segílyt neki.

De hasztalan tekint
Az elhagyatott nő,
Részvétellel angyalként
Hozzá senki nem jó.

Még egyszer fellobban
Erében az élet,
Azután kialszik,
S nem tér vissza többet, . . .

A vész is elmúlt,
Elemek csatája,
A szép halottért száll
Lég, föld, viz, imája.

A méla arczu hold,
Sűrű gyász fátyolként,
Fekete felleget
Vett magára imént.

Illatos bokrokon
Millió gyémánt van,
Tiszta esőcseppek
A hold sugárában.

Ünnepélyes a csend,
Cak néha cseppen le
A nedves falevél
Egy bánatos könyve.

És a bérczi patak
Rohan el sebesen,
Hogy a szép halotról
Mátsutt beszélhessen . . .

Az ifju halottnak
Palmyra volt neve,
Órúlség zárta őt
E szikla üregbe.

Mint hogy egy év előtt,
A kandi ifju nő,
Elment a sors lakát
Messze keresendő.

Forró vágy vonzá őt,
És messze haladt már,
Hová nem süt a nap,
Nem repül a madár.

Sok fáradás után
Meg is lelte végre,
A sötét szellemet
Egy szikla üregbe'.

Épen gondolkodva
Egy hamvvederbe nyúlt,
Midőn az ifju nő
Lábaihoz borúlt.

Olly édesen zengé
Palmyra kérelmét,
Mutatná meg neki
A világ végzetét. — —

Hogy nem állott ellent
Kérelmének a vén,
Ámbár köny remegett
Lesütött ősz szemén.

Némán felemelé
Az urna fedelét,
Bele tekint a nő
És elfedi szemét.

Azóta örültség
Éjébe tévedett,
És e vad rengeteg
Kedvencz lakása lett. — —

A szirtüreg, hol Palmyra
Meghalt — már nem létez,
A beszakadott szirthalom
Egy hamvedert képez.

És midőn arra megy a pór
Vezetve gyermekét,
Keresztet vet, és elmondja
Neki e bús regét.

V É G O H A J T Á S .

MEDGYES LAJOSTÓL.

Ha szivem megtörik majd,
Az életzaj között,
Mint vészkapott hajó, melly
A szirtba ütközött.

Fejemnél cserfa álljon,
Lábomnál rózsató,
Az : mert jó honfi voltam ;
Ez : mert hű szerető.

Tán eljövend a bajnok,
Ha a hír napja kel,
Cserfából egy levelkét
Kardjához tűzni fel.

És eljövend a lányka,
S könyezve térdre hull,
S keblére tűz egy szálat
Sírom rózsáibul.

Nyugodtan alszom ekkor
Meggzentelt hant alatt,
Kijutván, mellyre vágytam —
A legszebb áldozat.

N A P L Ó M B Ó L.

HELFI IGNÁCZTÓL.

Tíz éves gyermek valék, midőn egyszer egy szép nyári nap Deésről, hol akkor szüleim laktak, **Károly iskolatársammal egy alig félórányi távolságra fekvő oláhfaluba kísétáltam. Sétálva beszélgettünk mindenféléről összevissza, iskolánk, tanítónk és játékaikról, — gyermekképzetünk égbenyuló várakat emelt, mik más-más tervek által ismét le-leromboltattak; voltunk tudósok, voltunk papok, művészek, hadvezérek, költők, tengerészek sat. Egy szép tarka lepke közbejöttére fölthagytunk mindezekkel, elfelejtettük, lettünk komédiásokká, röptünk léghajóban, szárazlábon átszálltuk a Szamost, a Dunát, a tengert. Ki nem ismeri azt a könnyüséget, melylyel a gyermekképzet percek alatt világokat teremt és ront! Játstunk, beszélgettünk, míg egy közel hallatszó hegedűszó figyelmünket magára voná. Egy téglavető előtt állottunk, melly Deés és Alór között van. Nagy szorgalommal munkálkodott ott három cigány, mártogatták, vetették a téglákat, számba sem véve a nap forró sugarait, mik félmeztelen testüket kegyetlenül égeték, sem a sűrű izzadás-csöppöket, mik nagy jégcseppek formájában arcaikon lefolytak, annyi megnyugvás, annyi lemondással dolgoztak ott, mintha bizony csak most is Aegyptomban volnának. Mellettök a földön guggolt egy ősz cigány és húzta a hegedűt váltogatva majd búsan, majd vigan, mert hisz nem a kóták, hanem keble érzelmei sugták neki e hangokat! körülötte vig purdék ugrándoztak, mögötte néhány lépésnyire ült egy vén anyóka zilált hajjal, melyről egy nagy vérpiros kendő épen lecsuszóban vala, fogvesztette szájában kis makra pipa veszekedék, ült és kártyát vetett.

E sajtóságos csoport kimondhatlanul bilincselé figyelmünket, álltunk és néztük.

— Instálom alázatosan édes kedves ténsurfiak, ne vessék kártyát? szólta meg minket a vén banya.

— De igen vessen — felelénk mindketten, csakhamar beleegyezve e kis mulatságba — de jót vessen ám, mert különben nem kap krajezárt.

— A hogy jönni fog édes ténsurfiak, én csak azt mondhatom, a mit a kártyák mutatnak.

És hozzá fogott a vetéshez.

A vén cigány mitem sem szólt, csak folytatta a hegedűszót.

— Maga édes urficska — kezdé el a vén aegyptusi nő, nagy áhitattal olvasva ki sybillistai lapjaiból, s Károly barátomhoz fordulva — maga édes urficska nemsokára ide fogja hagyni szülői házát, el fog menni a nagy világba, föl fog nőni szépen, nagy úr lesz, nagyon boldog is lesz, de boldogsága nem fog soká tartani, fiatal korában fog meghalni, még pedig nem természetes halállal.

Károly barátom elmosolyodott, a vén cigány pedig épen ekkor indulót huzott.

— És maga édes urficska — szólt hozzám fordulva a jósnő — maga is ide fogja hagyni nemsokára szülői házát, el fog menni a nagy világba, de azt a kis falut, mellybe most megy, soha életében elfelejteni nem fogja, és hogyha ezer évig élne is.

Magam is elmosolyodtam, de a vén cigány épen ekkor igen igen bús nótát huzott.

Midőn hátat fordítva menni készültünk, fülünkbe hangzottak a cigánynő e szavai :
szegény fiuk!

Elmentünk, elfelejtettük; lepkéztünk, játszottunk.

Évek multak, a jóslat első fele beteljesedett, — mindketten odahagytuk szülői házunkat, elmentünk a nagy világba, fölöttünk, Károly barátom katonává lett, boldog volt, fényes polczra emelkedett, de boldogsága nem tartott soká — a csaták napjaiban elesett. . . . A jósnő szava beteljesült, nem halt természetes halált, a vén cigány lelke ezt megsejté, azért húzta azt az indulót.

Néhány év előtt még jókedvű ifju voltam, midőn egy napon gyászpecsétű levelet kapok, melly édes anyám halálát hozá hirül.

Ott fekszik eltemetve Alörött, abban a kis oláh faluban, mellyről a jósnő azt mondá, hogy el nem fogom felejteni soha, ha ezer évig élnék is.

A jóslat beteljesedett: ki felelhetné el anyja sirját!

A vén cigány lelke ezt megsejté, azért húzta azt a bús nótát. . . .

Szegény fiuk!

VIDÉKI DAGUERROTYPEK.

LAUKA GUSZTÁVTÓL.

VI.

Levelezések.

A főszolgabíró Y helység lakosságának! Szoros felelet teherben meghagyom Y helység lakosságának, hogy a ragályos nyavalyában sinlődő lovakat rangkülönbség nélkül a vizsgálódó bizottmány elé állítsa.

A főszolgabíró ezt kívánta értetni: Rangkülönbség nélkül minden lakos stb.

A Regementkovács választottjának! Magának angyal! meglátni magát a casino parádon; szebb volt magának, mint a rózsának; adni nekem raport, s én megleszek boldog. Hűséges meghalok. Samuel mk. Baromczy doctor.

Dr. Kisbajuszi Nagybajuszi Józsinak! Szivesen látom Józsi barátomat a szőlőbe, lesz enni és innivaló; signor Trabukót is meghívtam, azzal dicsekszik, hogy erősebb Józsi barátomnál, majd meglátjuk.

Dr. Kisbajuszi Szárcsa sebésznek! Nácikám jójjön a szőlőbe, leendnek nevetni való dolgok. Künn lesz Józsi és Trabukó; mindkettőnek felbizgattam hiúságát erőpróbálatokat teendnek a spalién; fogadandnak mellyik nyír sebesebben, mellyik végez többet egy negyed alatt, egyikök nyerni fog. Én jól tartom őket eczetes uborkával és savanyu vizesborral. Spaléimet rendbehozzák, a nélkül hogy egyetlen garasomba kerülne.

Dr. Kisbajuszi signor Trabukónak: Liebster Freund! okvetlenül elvárlak, bizonyosan nyerni fogsz. Szárcsát is kicsaltam. Ő mérendi fel authenticus klatferrel működéseiteket. Eigentlich csak azt akarom megtudni hány öles a spaliem? ha mérnökkel tetetném a mérést, legalább is 5 ft. pengőmbé kerülne. Jót nevetünk.

Uraim s asszonyaim a vidéken is vannak politicusok, még pedig veszedelmes politikusok, kik kicsiny bajuszt viselnek.

Egy öt különnemű szépirodalmi lapból összetolvajlott szerelmi levél: Üdvem! megláttalak, szeretlek; oh miért ne mondanám ki, mit évek óta titkon érzék; életem van e vallomásban, halálom a hallgatásban; szende volt az esti alkony, szende a reg bibora, midőn először s utolszor találkozáink; midőn távol vagy barna új borul reám; meglátogatlak, hon maradj, s illesd oh lányka hárfád hurjait; mint áldás az esdeklőre hull szümre hárfád zenéje; beszélgetünk a part virágról, dalolunk szerelmet és hazát; sziveket ragadni égi mív; holtig hiv.

Emmájához Feresu.

Vidéki borbélylegénytől untig elég, sőt sok is.

Egy qualificált szobaleány egy qualificálatlan Schuszer legénynek: Ignác úr! Ön szeretetreméltólag viselte magát a mult éjjeli carnaválban, nobel volt és elegant; én tudom szeretni az ilyen embereket, s önnek is örömet szerzek amusirozást, ha kedve van és költsége. Freijeremnek megválasztom, s ön e szivességért bálókba visz, színházakba hord, vasárnap sétál velem, sőt néha holmival is megprezentiroz. Meglássa sok örömet fogok magának szerezni.

Klári.

Valamellyik belletristicus lap vidéki levelezője kedvesének Szivem Mekkája! Deléjes vonzalom lánczol szivedhez, s így csak földindulások és sülyedések szakaszthatnak el egymástól. Arczaid két onixja olly lángot élesztett keblemben, mellyet csak a Veszta szüzei fognak elolthatni. Mennyivel hidegebb van Nagy-Károlyban mint Veronában, annyival jobban szeretlek, mint szerette Romeo Juliát. A cohinor drága, de te nemcsak a cohinornál vagy nékem drágább, hanem drágább vagy minden felfedezett, vagy fel nem fedezett gyémántnál, volna bár az ollyan nagy, mint egy strucztojás. Az élet rövid, kivált vasúton, de én gyalog szeretlek még az örökkévalóságban is. Egyetlen szó tetőled többet használand beteg kebelemnek, mint a tüdővész embernek a gumielasticum. Nem hiába hogy soha sem érttettem a számtanhoz, de én most is tisztán számítás nélkül szeretlek. A legnemesebb céljaim vannak irányodban, mit az által kívánok megmutatni, hogy mihelyest „igent“ mondasz, az oltárhoz kísérek s örökre hozzád lánczolom magamat. Válaszodban van életem és halálom.

A Lethén innen s túl hived

Aurél, vers s novellairó.

Egy együgyü falusi kisasszony, egy dressirozott városi urfinak: Édes Lajosom! Levelét kaptam, most is sírok örömben. Előlegesen is biztosítom, hogy sem mamámnak, sem tatámnak nem fogom mutatni. Igen igen Lajosom! úgy fogjuk egymást szeretni, mint a vadgalambok és gerliczék, titokban, de hűségesen

ez az ön akarata, s mit ön akar, én is csak azt akarom. Azt írja ön, hogy nagyokat fog mondani. Mondjon mentül nagyobbakat, csak igazán szeressen. Azt is írja ön, hogy az erdőben szeretne velem találkozni, de magánosan. Ebbe is beleegyezem, de az erdőig a pesztra fog elkísérni. Nagy áldozatokat fog tőlem kívánni? Én most még csak kis áldozattal szolgálhatok, mert én csak egy gyenge leányka vagyok. Semmit se higyeek, mit önről beszélnek? Nem bánom én, csak azt hiszem, mit ön beszél. — Sokat fog négy szem közt mondani? Én is mondok eleget. Írja ön azt is, hogy tá-
tára, meg mamára ne sokat hallgassak!? Ha sokat hallgattam volna, most önt nem szeretném. A kis Pamina beteges; a bőbitás fehér galamb meghalt. Ludmilla.

Egy dressirozott városi urfi, egy együgyű falusi kisasszony-
nak: Édes Pepim! Irod hogy szüleid ellenkeznek egybekelésünkben, tedd a mire felkértelek, s tervünk okvetlenül sikerülni fog. Engem gyűlölnék szüleid, de becsü-
letedet sokkal jobban szeretik, hogysen annak veszélyezését megengedhetnék. Hold-
világos éj lesz; a Seufzer-Alee 11 óra tájban minden éjszaka üres, a madarak csak
énekelni tudnak, de beszélni nem, a szunyogok legfelebb alkalmatlankodnak, de örök
némaságukról jól állok. A boldogság olyas valami, mit minden áron meg kell sze-
rezni, annyival inkább, mert az élet vajmi rövid, s az elszalasztott pillanat soha
vissza nem tér. Hűségemről biztosságot nyújt másfélévi szakadatlan viszonyunk, es-
küm s általános ismert lovagiasságom. 11 órakor várlak — el ne maradj.

holtig a tied Gyula.

VII.

Úgy nevezett vidéki gavallér.

Egyet színről színre ismertem. Megpróbálom lemásolni, s ti is mindannyiát is-
merni fogjátok.

A vidéki gavallér csak annyiban különbözik más par excellence gavallértól,
hogy inkább a szemnek öltözik, 24 óra alatt legalább 14 visitet ad, s kiválólag az
anyagnak él. Ezt előre bocsátom, nem azért mintha utoljára nem bocsáthattam volna,
hanem azért, hogy magamat kizárólagosan, másolandó gavalléromnak szenteljem.

Az én emberem 6 láb magas volt, Kamaszi családból származott, s a kereszt-
ségben Alajos nevet kapott.

Szeretetre méltó fiu volt, mint minden gavallér.

Minthogy nem született, hanem művészileg képzett gavallér volt, egyetlen szo-
bát bérelt a sz. muki külvárosban. Szobáját a la Chevalier Digby rendezte. Neveze-
tesen:

Egy széles fenyőfaágy állott a szoba közepén. Az ágy szükséges kelmeit az állat-
ország szolgáltatta. Minden bőrből volt, a takaró szarvasbőrből. Egy kényelmes, de
olesó diván nyughelyül kínálkozott. Egy meglehetősen üres íróasztal, annyit mégis
tanusított, hogy a gavallér írni is tud. Bizonyos, a szegletbe helyezett asztalka kép-
viselte a gavallér izlését, ügyességét s változatos kalandjait. Volt azon minden, mit a
szerelem s barátság pour la souvenir adni szokott. Tajtpipák, szivarszipkák, tárczák,
illatos párnácskák, himzett és kötött dohányzacskók, különféle rajzok, hajtekeresek
stb. s egyéb sikerült s nem sikerült szerelmi viszonyok kedves emlékei.

A gavallérnak minden ruhaneműje künn függött, egy ugy nevezett studenten fogason. A sine qua non magastetejü kalap s esernyő sem hiányzott. Pár kalitban madárka mulattatá a százszor boldogot.

Szobafalain a vándorló művészet másolat remekei diszelegtek; Amorok s Psychék, mellyeket Ráfael teremtett, és Paterno gyilkolt meg. A padlatot szőnyegek tarták trencsini meiszterektől.

Gavallérunk reggeli 10 óraker hagyta el nyughelyét, s legelőször is egy 25 garasos tükör elé állott. Az istenadtának több baja volt hajával, mint második Mahmudnak a Janicsárokkal: Végre sikerült a hajthatatlanokat megfékezni s a chevalier hozzá fogott a mosdáshoz. Mosdás után következett a parfümározás és puderozás, végre az öltözködés azon neme, melly az embert emberré teszi, s megkülönbözteti a majomtól.

Reggeli 11 óraker átlépte emberem barátságos szobájának küszöbét, s egy nagyot sétált a legnépesebb piaczkokon s utczákon. Pontban 12 óraker visitet adott olyan halandónak, kiről feltette, hogy ebédre fogja marasztalni. Ünneppon 11 órás misét hallgatott, hogy magát a haute-crémének bemutassa.

Délután 4 óráig divánján találandottad a kedves ifjut, olly álomba merülve, mellyben az ember lehunnya ugyan szemeit, de azért mindent hall. Nyárban, sőt télben is mindennap nyugalom kellett az emésztésre, mert a chevalier jó étvágygyal és sokat pofázott.

Délután 4 óraker kezdődtek, s estéli hét óraker végződtek azon visitek, mellyeknek alapját anyagi érdekek, baráti vagy szerelmi összeköttetések alkották. Illyen visitek alkalmával emberem a legszeretreméltóbb alakban mutatkozott. Belsejével gazdálkodott, de külseje splendid volt. Kicsit érzett, de nagyokat mondott kívánatos sikerrel. A burgoise szerette s örömet fogadta, azt tartván: hogy leányaik a gavallértól comforart ügyességet és társalgásbani simaságot tanulnak. Emberünk bőkezű s adakozó volt e tekintetben, ő a megemlitetteken kívül egyébre is szivesen betanította a mindenkor háladatos polgárleányokat. Az couriersek szerették, mert bizonyos megbizások végrehajtását gavallérosan díjazta. A haute-crème is szerette, mert tudott minden ujságot s azt virágos stílben tudta elbeszélni.

Este mindennemű mulatságot meglátogatott! Elment a comoediába, tragoediába, vaudevillebe, operába. Elment abba, a mi volt. A tánczestélyeket kitünőleg szerette, s azokban frakkjának s inexpressiblójének öntetét megbámulták. Illyenkor fagyaltal ő kedveskedett a növendékek legnagyobb részének.

Szivválasztottjai voltak a legboldogabb halandók. Azoknak nemesak nappalaikat, hanem éjeleiket is megédesíté. Nappalaikat czukkerbakkerájokkal; éjeleiket serendokkal. Verseket nem irt, de a múzsákkal örömet társalkodott.

A kised városkában ő volt a „Moniteur de la mode.“ A fiatalság utána öltözködött, öltönyszabásait haladéktalanul utánozták, sőt a kelmékre nézve is mustra volt.

Mint esprit-s ember, nagyon tudta hol és mikor kell feltünni.

Esős időben, ha az utcán nővel találkozott, haladéktalanul felajánlotta esernyőjét.

Választottjai kedvéért, költségesebb kirándulásoktól sem riadt vissza.

Nyilvános mulatságban elájultakat, többnyire gavallérunk szállítá karjain a szabadba.

Szebb színésznők jutalomjátékaiba quadruplán fizette a bementi díjakat.

Sőt még a vigasztalhatatlannak mutatkozó csinosabb szobaleányokat is megtudta vigasztalni.

Nagynak vette, ha a városkában sárga vagy görögdinnyével legkorábban kedveskedhetett. Sőt volt olyan nő is, kit ananással boldogított.

Frakjának gomblyukaiban télen át is élő kameliák diszelegtek.

A színházban operngukkerezett, az utcán stechert viselt. Par excellence kalandor volt, s e tekintetben tervei kivitelében, még az orientalis, sőt occidentalis pestis sem korlátozta. Jelentősebb kalandoknak egy új kaputot, magas tetejű kalapot, vagy plane egy lovat feláldozni csekélységnek tartotta.

Bizonyosan nem tudom, de úgy emlékszem, miszerint igen sokat tartott arra, hogy a legnagyobb sárban feltüretlen nadrággal sétálgatott.

A pincérek, cicerónék, inasok, kocsisok, fuvarosok, szobacizicák stb. már messziről köszöntötték, s boldognak tartották magukat, ha neki szolgálatot tehettek.

Egy bolond szokása is volt. A felesleget örömeosebbs elprédálta, mintsem szegény embernek adta volna.

Ellenben dicsérendő oldalai közé tartozott, hogy mindene magyarországi volt, csupán egy kutyája volt chinai.

Ha 4 ft 30 kr pengő fizetni valója volt, 4 ft 48 kr pengőért megvásárolt egy aranyat, s adósságát arannyal fizette. Öt forint helyett többnyire egy tallért fizetett.

Tajtpipáin, lovagostor gombján, kutyájának nyakraalóján, feltünő nagy betűkkel volt kivésve kereszt és vezeték neve.

Volt egy tíz éves inasa is. Annak tarka formaruhát csináltatott. Az egész nap az utcán mászkált urának rendeletéből, a nélkül, hogy legtöbbször valamit végzett volna.

Hogy honnan fedezte költségeit? azt rajta s a jó istenen kívül az egész városban senki sem tudta.

Vagy örökölt! vagy a lutrin nyert! vagy . . . !

TARKA KÉPEK.

A juratus és a princípális.

Egy nagy bohó öreg úr volt ismeretes tréfás magaviseletéről az aligmult hajdában, ki különösen a vele érintkezésbe jövő fiatal nemzedékkal sok tréfát szokott elkövetni. Az öreg úr alispán volt, s mint azon időben dicséretes szokás vala, az iskolából kimenekült fiatalságot úri házakhoz adni patvariára és juratériára, ahol megtanulhatta a törvényes joggyakorlaton kívül a tranchirozás és az asszonyi nem mulattatásának nemes mesterségeit, ő hozzá is a legreményteljesebb ifjakat szokták a legényesztendők eltöltése végett küldeni, kiket ő aztán sok kívánt és kevésbbé óhajtott ismeretekben részesítette.

Egyszer végtére azonban ő is emberére akadt.

Ujonez juratus jutott körme közé; az ilyenekkel legjobban szeretett evődni.

— Audiat! (ez volt a patvaristák és juratusok czime) tud-e dictálás után írni?

— Szolgálatjára, domine spectabilis.

— No hát üljön le és vegyen papirost maga elé és írjon. Tud-e vakarni?

— Mit? Iovat?

— Lurco! hibát az írásban.

— Ugy hiszem hogy tudok, de még nem próbáltam, mint az oláh a hegedülést.

— No hát tanulja meg, hogy qui non est bonus vacarista, non est bonus patvarista.

A fentebbi kérdésre egyenlő baj volt igent vagy nemet mondani, mert ha azt mondá hogy nem tud, azért szidta meg, hogy mért nem tud? ha pedig azt felelé hogy tud, azért szidá meg, hogy mért ejt hibát? Az új juratus azonban kétértelmű feleletet adott, azt is mondá, hogy tud, azt is, hogy nem tud.

Ezzel a principalis elkezd füttyörészni s járkált vagy félóráig füttyörészve a szobában.

Félóra mulva kérdi a juratustól:

— Audiat! Leirta-e, a mit dictáltam?

— Leirtam.

— No hát olvassa fel.

A furfangos fiu felvette a papirost s szépen elfüttyülte róla azokat a nótákat, miket a principálisa előtte elfüttyörészett.

Az alispán kezdé észre venni, hogy Antalnak — ez volt az audiat neve — kinőttek már a farkas fogai, s ezentul még több tréfát szeretett vele elkövetni.

Kezébe ad egy idéző levelet Pesten, hogy törvényes minőségben idézze meg vele nemzetes Kis János uramat.

— Hol lakik ez az úr? instálom alásson; kérdi a juratus.

— Budán, a várban; volt rá a felelet, (a várban pedig vagyon ezerháromszáz épület.)

Antal megköszönte az utba igazítást, elment, egy óra mulva már vissza is jött.

Az alispán csodálkozva kérdé, hogy már azóta meg is járta az utat és mindent elvégzett?

— Annak rendi módja szerint.

— Kis János uramat is megtalálta?

— Őtet magát nem találtam, hanem az idéző levelet kiszegeztem a kapura.

— Miféle kapura?

— Hát a várkapura.

Az alispánnak az a rossz szokása vala, hogy rendszeren éjszaka utazott, s a juratusnak, a kit ilyenkor magával vitt, még csak aludni sem volt szabad a hintóban, a mi pedig, tudhatjuk tapasztalásból, hogy vajmi nehéz mesterség. S ha mégis eltalált valamellyik szenderülni, a principális kihajítja a hintóból kardját s akkor felébreszté.

— Audiat! vegye fel a kardját.

A jámbor fiúnak azután felkellett tápázkodni, leszállni a kocsiból s visszafutni az elejtett kardért. S ez mindnnyiszor megtörtént, a hányszor az álom elnyomta.

Antal ismeré már ezt a tempót, pedig aludni is szeretett; ő tehát a kocsibaüléskor megcserélé a kardokat, a magáét tette az alispán mellé, az alispánét tartá maga mellett.

Nemsokára aludt, mint a juhászbunda.

Az alispán alig vette észre, hogy a fiú alszik, kiveté a mellette levő kardot. Az pedig a magáé volt.

— Audiát, vegye fel a kardját.

Antal azzal felelt rá, hogy elkezdett horkolni.

Hijába döfölte, ránczigálta a principális, nem akart ébredni, utoljára plane rádült és ott aludt.

— No csak alugyál — szólt a principális magában. — Majd a statzióról fogsz visszagyalogolni a kardodért.

A mint azután megállottak leszállt mindakettő; Antal szépen felköté a maga kardját, melly jó biztosságban volt a principális mellett.

— Nini, hát audiat, magának megvan a kardja?

— Meg bizony, utj figura docet.

— No akkor hát az enyim nincs meg.

Azonban került a sor, hogy a juratus szerezzen tréfákat a principálisának.

A francia háboru ideje volt épen, valami morva élelmezési biztos bejött vágó-marhákat vásárlani a hadsereg számára.

Az alispánnak gulyái voltak az alföldön, eladott belőlük néhány száz darab tulkot az érdemes biztosnak, kinek azelőtt épen nem volt mestersége a marhakereskedés.

Antal megtudja ezt s nagy titokban félrehívja a biztost s fontos felfedezéseket tesz neki.

— Lássa az úr, minő gonosz csalárd ember ez az én principálisom, hogy nem átallja az urat is megcsalni. Ime olyan vén marhákat adott el az úrnak, hogy egynek sincsen már felső foga.

A biztos rögtön szalad a csordához, nézi a fogait a megvett barmoknak s szörnyűködve rohan az alispánra, látva, hogy a juratus igazat mondott.

Ott azután majd megverték egymást, míg az érdemes biztossal meglehetett értetni, hogy a kérődző barmoknak nem szokott foguk lenni felül.

Mászor X. consiliarius szállott az alispán házához, midőn ő maga nem, csak a juratus volt otthon. A tanácsos úr ismerte már Antalt mulatságos hírből s beszédbe elegyedett vele, többek között kérdezősködött a principális egészségi állapotjáról, ki neki fiatalkori barátja volt, s kit már tiz esztendő óta nem látott.

— Nincs neki semmi baja — felelt Antal — jó egészségben van, csakhogy biz az nagyot hall szegény.

— Nagyot hall? — sajnálkozásként a consiliarius.

— Még pedig igen nagyot. Ugyancsak kell kiabálni, ha az ember azt akarja, hogy megértse a szavát.

A tanácsos nem tudott hová lenni a nagy sajnálkozásban, Antal pedig sietett principálisát haza hívni.

Az uton ez is tudakozódott tőle régi jó barátja kinézése felől.

— Jó színben van, felele Antal, csakhogy nagy mértékben süket. Ugyancsak kell ordítani, hogy valamit meghalljon, s csak akkor érti a beszédet, ha az ember odatartja füléhez a két tenyerét s úgy kiált bele; és aztán a mellett maga is olly nagyon kiabál.

— Ejnye, ejnye; sopánkodék az alispán, Antal azonban kotródott a találkozás elől.

A consiliarius már a tornáczból kurjantott az érkező elé.

— Alázszolgája, domine spectabilis!

Ugyancsak nagy szóhoz van szokva, gondolá az alispán, s odatartá a száját a tanácsos füléhez, bele kurjantván emberül.

— Azt mondom, hogy hozta az Isten a nagyságos urat.

A tanácsos ijedten kapta félre a fejét, s markát az alispán fülére illesztve, odaordított neki.

— Nem vagyok én süket barátom uram!

— De biz én sem vagyok az, felelt aztán csendes hangon az alispán.

Ekkor vették észre, hogy mind a kettőjüket rászedte az impertinens nebulo.

Következett azonban íme a leggonoszabb tréfa, melyet princípálisával játszott a juratus. Vala a jó öreg urnak szép fiatal felesége; de a millyen szép és fiatal, ép olyan hamis volt a menyecske. Az öreg úr kezűé észrevenni, hogy juratusa olyan kötelességekbe is avatkozik, mikkel nem tartozik a princípálisának.

— Audiát! — szól neki — egy kétes jogkérdésben szeretném ha tanácsot tudna adni. Nekem van egy malmom, meg egy kedves kutyám. Egy idő óta kezdem észrevenni, hogy a kutyám lopva a malomba jár s megeszi a lisztet; már most adjon választ, hogy mitévő legyek? A malmomtól váljak-e meg, vagy a kutyámat lőjem agyon?

Antal fráter elneveté magát nagy vidoran.

— Hát sem a malomtól ne váljon meg, sem a kutyáját ne lője agyon, hanem a molnárra csapasson huszonötöt, mért nem viseli gondját a malomnak?

Az öreg úr érzé, hogy meg van neki felelve s megnyugodott a világ folyásán.

Békepolitica.

Megvette a nyúl bőrt a kocsmárostól tizgarason Iczig, de nem volt nála pénz, s míg haza ment érte, odavetődött Salamon s ígért a bőrért tizenkét garast s neki adta azt a kocsmáros.

Iczig haragos lett és nagy fogadást akart tenni, hogy addig sem ételhez sem italhoz nem kíván nyúlni, a míg a szolgabíróhoz nem megy, magának elégtételt kívánandó.

— Megállj Iczig — szólt Salamon, megtudva e harcziás szándokot — ne menj te a szolgabíróhoz, ne menj te az esküdthöz sem, ne menj te senkihez panaszra a végett a tizgarasos nyúl bőr végett; mert majd te is fizetsz egy forintot, én is fizetek egy forintot s egyikünké sem lesz a bőr.

Iczig hallgatt a jó szóra: azt nem mondja a cronica, hogy voltak-e sokan, a kik példáját követték.

Azt a kutyát, azt a macskát!

Nagy engesztelődési lakoma volt kicsinálva ** vármegyében. A fehér és fekete toll közt készült valami fusio.

Azon boldog időkben volt ez, mikor még a tollakat nemcsak a madarak viselték, s a lapszerkesztőknek egyéb tárgyuk is volt egymással hajba kaphatni, mint a nemzeti színház ügyei és Oliva Pepita tüllanglaise kantusa.

Az alispán, ki a fekete tollas pártnak volt főnöke, adá az ebédet, s úgy volt kicsinálva, hogy az alispáné elnökölvén a táblánál, a fehér tollasok legtekintélyesebb hasú egyénisége álljon fel és köszöntsön áldomást az érdemes asszonyságra.

Mint a németeknél, vannak kedélyes improvisatorgeniek, úgy vannak nálunk ünnepelelt toaszt celebritások. — Némely embernek speciális hivatása van arra, hogy hétországára szóló toasztokat mondjon, míg másoknak ellenben az a hivatásuk, hogy minden elkezdett toasztba belesüljenek.

Az illető táblabíró egyike volt a legderekabb politikusoknak, ő tehát restelé megvallani megbízóinak, hogy könnyebb egy tízéves válaszfeliratot fogalmazni, mint egy három sorból álló áldomást elkészíteni, s elvállalá a neki szánt szerepet.

Egész ebéd alatt azután folyvást a tartandó beszéden törte a fejét, s mint ez rendesen történni szokott, mire a végit kigondolta, elfelejtette az elejét; épen ezek a gondolatok úgy el szoktak mulni az ember fejéből, mintha jégre irta volna.

Közeltt végre az elkerülhetlen perc; a szónok előre megtöltetvé poharát, az asztalnál ülő dévaj fiatalság előre csitított kézzel lábbal asztal alatt ögyelgő kutyákat, macskákat, s biztatta egymást, hogy csendesen legyenek, meg ne mukkanjanak!

A szónok felállott; minden szem rá nézett és látta őt éktelenül halaványnak; mert vala neki nagyon szük ez a világ, s először kezdé tapasztalni Arago azon mondatának valódiságát, miszerint minden emberen 18 ezer mázsányi levegő sulya fekszik. Nagyon szítt belőle elszoruló tüdejébe, és elkezdé a mondatát:

„— A legelső királynétől a legutolsó alispánnéig . . .“

Mikor kigondolta e mondatát, azt hitte, hogy azzal valami nagyon hizelgőt fog kifejezni, s csak akkor vevé észre, midőn elmondá, hogy micsoda betiset mondott ő most a felköszöntendő hölgynek, őt legutolsóinak helyezve! s e fölött úgy megrettent, hogy mondata közepén megállt . . .

De még is, hogy tekintélyét ne kockáztassa, körülnézett a jelenlevő fiatalságon, s mintha az ő dévajságuk okozná megállapodását, rájuk förmedt haragosan:

„— Azt a kutyát, azt a macskát!“

„Azt a kutyát, azt a macskát!!“ hangzott egyszerre az egész asztali társaságban óriási kaczagás közepett, melly nem engedte többé a szónokot szóhoz jutni. Az alispánné haragosan ugrott fel helyéről s oda hagyta az asztalt.

Az egész tervezett fusióból nem lett semmi.

De maig is fennáll e mondat emléke, s ha valaki társaságban valami ügyetlenséget mond, vagy belesül a megkezdett beszédbe, csak annyit kell rá mondani: „azt a kutyát, azt a macskát!“

Lord Maxwell egy londoni tüzkármentesítő társulatnál minden butorát biztosítatá. A biztosító levél így szólt: „alulirt társulat kötelezi magát kifizetni, mindazon tárgyakat, mellyek lord Maxwell szobájában tűz által találhatnak elveszni.“

Néhány hónap mulva rajtuk megy a lord:

— Ime itt a lajstroma azon tárgyaknak, mellyeket önök biztosítottak, hogy ki fognak fizetni azon esetben, ha tűz által vesznek el. Ezek között van egy ládikó Hannaszivar és ötven palaczk Jamaikarhum. A szivarokat felszittam, a rhumot cram-pampulinak égettem, tehát mind a kettő tűz által vészett el. Kérem a kárpótlást.

— Szivesen, mondá az ügyvivő, tessék a pénztárhoz menni és kifizettetni.

Ott haladéktalanul kifizették a követelt összeget, hanem egyúttal rögtön pert indítottak a lord, mint szánszándokos gyujtogató ellen, s fizetett vissza négy annyit, mint a mennyit kapott.

Tell Vilmos pápaszemmel. Egy németországi színpadon Tell Vilmos operát adták nagy disztiményü előkészületekkel.

Egyike e disztiményeknek egy merész hidat ábrázolt, mely két magas sziklára nehezedik. Ezen kellett Tell Vilmosnak keresztül rohanni.

Az első előadáson minden gyönyörűen sikerült Schumannnak, ki Tellt személyesíté; azonban a másodiknál, nagyon közellátó levén, félt, hogy kitöri a nyakát, s nem akart a hidon átfutni, hanem más hasonlóan öltözött alaknak kellett volna helyette átmenni.

Megtudta ezt a közönség, s a jelenetnél elkezdé követelni, hogy Schumann menjen keresztül!

A rendező megjelent és engedelmet kért a közönségtől, hogy Schumann rövidlátó s fél, hogy nyakát töri.

— Hát tege fe! a pápaszemét! kiálta hirtelen egy hang.

— Ugy van! tege fe! a pápaszemét! ordita rá az egész közönség, s Schumannnak nem volt mit tenni egyéb, mint felrakni Tell Vilmosi órára a szemüveget, s úgy rohanni a sziklákon keresztül.

BUDAPESTI HIREK.

⊙ A magyar korona mult szerdán Bécsből ünnepélyes szertartások mellett Budára ismét visszahozatott.

* * H a s s e l t h - B a r t h o asszonyság e napokban benyujtá felmondását a nemzeti színház igazgatóságához s ez az igazgatóság által elfogadtatott.

* * C a m a r a P e t r a asszonyság, ki hirszerint a spanyol tánczokban még Oliva Pepitánál is többet mutat, színházunkhoz 60 louisdor (600) pft fellépiti díjért ajánkozott vendégzserepekre. A nagyon tisztelt közvéleményre bizzuk megvitatni: vallyon nagy lenne-e vagy kicsiny ez áldozat intézetünkre nézve? — Annak idejében befogjuk gyűjteni a szavazatokat. . .

* * A nemzeti színház diszes szomszédságra teend szert, a vele átellenes H a t t y ú vendéglő háromemeletessé fog nőni. Átalában az egész kerepesi út feltünőleg szépül, mióta intézetünk ide helyeztetett, a mi kétségtelenül örvendetes jelenség.

* * Mult számjaink egyikében említök, miszerint a svábhegyben egy földműves kútásás közben érczes forrásra talált, mely tartalomgazdagságra az e nemben legismertebb ásványvizeket felülmúlja; e közleményünk következtében már ez ideig több vállalkozók 14 ezer pengő forintot ígértek az illető tulajdonosnak, ki azonban saját maga szándokozik e felfedezett kincsre szabadalmat nyerni.

* * K a r c z a g testvérek, kiknek legtöbbet lehet köszönni a budai hegyek disztítésében, a már elnépesült vezérhalmón, hol e környéknek iskolája is van, s nem sokára saját temploma leend, egy nagyobb szerü vendéglőt és kávéházat szándékoznak építeni, mely a mint egy részről kétségtelenül egyike leend a legjövendelmzőbb vállalatoknak, úgy más részről sokat teend a budai hegyváros látogatott és népesültt varázsolására.

* * A magyartudós társaság ismét megkezdé e napokban üléseit.

* * H i n á r J á n o s, kedvelt írónk legközelebb egy új vigjátékkal gazda-

gitandja színházunk játéksorozatát. Ez már második az egy év alatt ígért tizenkettőből.

** Általános a panasz europaszerte a drámairodalom terméketlensége, s a hol jó termés volt, ott meg a szüret savanyúsága ellen. Ennek következményeit mi is sajnosan érezzük, miután 15 darab közül két hónap alatt tudtunk egyet kiválasztani, a mit színre hozunk. Ez volt az „élő arczkép“ melly e héten került színpadra. Irták Mellesville és Laya Leon, fordította Tompa Imre. Jó minékünk maradtunk a jó öreg Shakespearenél.

** Bulyovszkyné e héten Kecskemétre utazott, ott Kétszeri társaságánál vendégszerepeket adandó.

** E napokban volt szerencsénk több rendbeli aranypénzeket, mellyeket kivándorlott hazánkfia, gróf Vass Imre Californában saját pénzverő intézetében sajtoltat, láthatni, a legkisebb közülök 10 dollár (20 pft) értékű, a legtöbb az észak-amerikai statusok jelvényeit viseli. A magyar ember mindenütt megél és úr lehet, ha el nem hagyja magát.

** Koszorús költőnk, Arany János, néhány nap óta fővárosunkban mulat, s azon örvendetes hírrel lepett meg bennünket, hogy míg mi hosszas elnémulásán szomorkodánk, azallat ő örökbecsű hőskölteményét Toldit fejezte be, s azonkívül egy a kunvilágból merített hőskölteményen dolgozik. Lapjainkat is gazdagítá három remek balladával, mellyekkel a jövő évnegyedben fogjuk tisztelt olvasóinkat megörvendeztetni.

** Lapjaink jövő évnegyedi folyamában igen érdekes gyűjtemény közlését fogjuk megkezdeni; állani fog ez mind azon adomákból és jellemző adatokból, mellyek elhunyt költőnk Petőfi életéből vele legközelebb érintkezésbe volt barátai és kórtársai: Lisznyay, Orlay Pétrics, Pakh Albert, Arany János Jókai és többek által összegyűjtettek. Ezekben legtökéletesebb rajzát fogja birni a közönség a feledhetlen költő jellemének, s műveinek zamatját fogja édesíteni azon események tudata, mik között azok születtek.

** A nemzeti színházban e hét folytán két érdekes ujdonság hozott közönség elé. Régiség ugyan mind a kettő, de még is örökké új. Egyik a Sevilai borbély, másik Coriolan; mindkettő új szereposztással... A mi szép örökké ifju az.

□ A magyar szent korona s jelvényeinek hű rajza, valamint Orsova tájképe is, legközelebbi napokban Vagner József műkereskedésében leszen megrendelhető. E rajzot a legkitünőbb művészek a legnagyobb gond és ügyességgel készíték.

□ Rózsavölgyi műkereskedésében megjelentek e zeneművek: Idée fix, Czapfától. Változatok Döringertől, ez utóbbit átlengő művészi szellem Volkman műveire utal.

> A magyar királyi sz. korona megaláltatásának emlékére pénz szándokoltatik veretni, mi azonban ó cs. k. Felségének az olmtüzi hadgyakorlatokróli visszajöveteléig elhalasztatik.

> Több magyar főuraink, a korona feltaláltatása helyén egy emléket szándékoznak állítani.

> Nemzeti muzeumunk ismét nagybecsű tárgyakkal fog gazdagodni. Ó cs. kir. Fensége, Albrecht Főherczeg kormányzónk, nemzeti muzeumunk számára közadakozás útján készítettett arczképe már be van fejezve Barabás által, és a napokban már fel is fog kitzított helyére állittatni; hirszerint t. Csarada ur Crachnak birtokában levő egy festményét muzeumunknak fogja ajándokozni; gr. Fes-

tetics Tasziló, huszárezredes, a keszthelyi egykori Georgicon muzeumát nemzeti muzeumunknak ajándékozta, e szerint múzeumunk 2741 ásványtani, 1220 állattani és 245 darab természet-, vegy- és műtani tárggyal fog gazdagodni, a szinte ottlevő 425 darabnyi kagyló-gyűjteményből pedig a muzeum igazgatóságának szabad választás engedtetett, — — mely hazafiúi nagylelkűségeért midőn egyrésztől köszönetet szavazunk az ajándékozó nemes grófnak, másrésztől lehetlen teljes szívünkkel örvidenünk nemzeti muzeumunk e nyereményének, miután az egy másik országosan hasznos intézet újra feléledésének még csak reményétől is megfoszt bennünk; — — a lapunkban is már említett, kitömött elefánt e napokban hozatik le Bécsből és már szemlélhető is leend.

> Irodalmi hírek. Még e hóban megfognak jelenni: Kemény Zsigmond regényei 3 kötetben; Podmaniczky Frigyes „Fekete dominó” című regénye ajánlva Hunfalvy Pálnak, a szerző egykori nevelőjének. Jókai Mór Országos nagy naptára mintájára Erdélyben is fog egy Erdélyi nagy naptár megjelenni. Új lap van keletkezében, czime az Ifjuság lapja, kiadja Müller Emil, szerkeszti Gönczi Pál, czélja a mindkét nemen levő ifjuságnak hasznos időöltést szerezni és fokozatosan, észrevétlenül a komolyabb olvasmányokra vezérelni.

> Sz. Mihály napja küszöbünkön, — lesz ismét nagy költözködés, ki a szentmihálylovon, ki meg csak amugy. A háziurak tágitják erszényeiket, — mit a lakók nem szivesen néznek; sok ember öltözetet változtat az idő szerint, többen köpenyt fordítanak, mások, ha szolgálatban vannak, urat cserélnek, mások ismét, kik tehetik, cselédeiket eresztik utnak — — a fürdőszak elmutával a fürdőközönség is foglalkozás nélkül maradt — de ha tetszik, mi szivesen befogadjuk — előfizetőnek.

> A Duna vizállása annyira alászállt a napokban, miszerint a Béga-csatornán nagyobb hajóval járni nem lehet.

> A fiok képtárlat Aradon october 20-án, Pozsonban pedig nov. 20-án fog megnyitani.

> A rózsapiacson egy sz. háromság szobrot szándékoznak emelni öntött vasból.

> Az alagut keresztülfurása october közepéig megtörténend, melly alkalommal nagy ünnep fog tartatni, mellyen gr. Széchenyi Istvánt nagyreményű fia, Béla, fogja képviselni.

> Több angolok mulatnak jelenleg fővárosunkban, kik Pestet nagy vizvezetővel szándékoznak ellátni, és a városi hatóságnál a légszeszvilágítás érdekében is már bemutatták magokat — a kettő közül valamelyik csak elsül.

> Leopold városban egy fiokbölcsőde fog fölláttatni.

> Fudán a bombatérre egy sétány fogna ültettetni, — találkoznak olyanok is, kik elhiszik.

> Pest egyik külvárosában 100 személyre egy háló és olcsó étkezési intézetet állit fel egy magán vállalkozó — melly vállalat a város szegényeire olly üdvös, miszerint ohajtandó volna, hogy azt a hatóság, vagy egy keletkezendő jótékony társulat mielőbb kivenné magánosok kezéből.

> Az ivándai ásványvizre még Californiából is jönnek tetemes megrendelések.

> A m. kormány egy bizotmányt nevezett ki a birodalomban levő történeti emlékek, építmények felkeresése és fentartására.

gitandja színházunk játéksorozatát. Ez már második az egy év alatt ígért tizenkettőtől.

** Általános a panasz europaszerte a drámairodalom terméketlensége, s a hol jó termés volt, ott meg a szüret savanyúsága ellen. Ennek következményeit mi is sajnosan érezzük, miután 15 darab közül két hónap alatt tudtunk egyet kiválasztani, a mit színre hozunk. Ez volt az „élő arczkép“ mely e héten került színpadra. Irták Mellesville és Laya Leon, fordította Tompa Imre. Jó minékünk maradnunk a jó öreg Shakespearenél.

** Bulyovszkyné e héten Kecskemétre utazott, ott Kétszéri társaságánál vendégszerepeket adandó.

** E napokban volt szerencsénk több rendbeli aranypénzeket, melyeket kivándorlott hazánkfia, gróf Vass Imre Californában saját pénzverő intézetében sajátoltat, láthatni, a legkisebb közülök 10 dollár (20 pft) értékű, a legtöbb az észak-amerikai statusok jelvényeit viseli. A magyar ember mindenütt megél és úr lehet, ha el nem hagyja magát.

** Koszorús költőnk, Arany János, néhány nap óta fővárosunkban mulat, s azon örvedetes hírrel lepett meg bennünket, hogy míg mi hosszas elnémulásán szomorkodánk, azalatt ő örökbecsű hőskölteményét Toldit fejezte be, s azonkívül egy a kunvilágból meritett hőskölteményen dolgozik. Lapjainkat is gazdagítja három remekballadával, melyekkel a jövő évnegyedben fogjuk tisztelt olvasóinkat megörvendeztetni.

** Lapjaink jövő évnegyedi folyamában igen érdekes gyűjtemény közlését fogjuk megkezdeni; állani fog ez mind azon adomákból és jellemző adatokból, melyek elhunyt költőnk Petőfi életéből vele legközelebb érintkezésbe volt barátai és kórtársai: Lisznyay, Orlay Pétrics, Pakh Albert, Arany János Jókai és többek által összegyűjtettek. Ezekben legtökéletesebb rajzát fogja birni a közönség a feledhetlen költő jellemének, s műveinek zamatját fogja édesíteni azon események tudata, mik között azok születtek.

** A nemzeti színházban e hét folytán két érdekes ujdonság hozatott közönség elé. Régiség ugyan mind a kettő, de még is örökké új. Egyik a Sevilai borbély, másik Coriolan; mindkettő új szereposztással. . . . A mi szép örökké ifju az.

□ A magyar szent korona s jelvényeinek hű rajza, valamint Orsova tájképe is, legközelebbi napokban Vagner József műkereskedésében leszen megrendelhető. E rajzot a legkitünőbb művészek a legnagyobb gond és ügyességgel készíték.

□ Rózsavölgyi műkereskedésében megjelentek e zeneművek: Idée fix, Czapftól. Változatok Dóringertől, ez utóbbit átlengő művészi szellem Volkman műveire utal.

> A magyar királyi sz. korona megtaláltatásának emlékére pénz szándokoltatik veretni, mi azonban ó cs. k. Felségének az olmtüzi hadgyakorlatokról visszajöveteléig elhalasztatik.

> Több magyar főuraink, a korona feltaláltatása helyén egy emléket szándékoznak állítani.

> Nemzeti muzeumunk ismét nagybecsű tárgyakkal fog gazdagodni. Ó cs. kir. Fensége, Albrecht Főherceg kormányzónk, nemzeti muzeumunk számára közadakozás útján készítettett arczképe már be van fejezve Barabás által, és a napokban már fel is fog kitűzött helyére állíttatni; hirszerint t. Csaradaur Crachnak birtokában levő egy festményét muzeumunknak fogja ajándokozni; gr. Fes-

tetics Tasziló, huszárezredes, a keszthelyi egykori Georgicon muzeumát nemzeti muzeumunknak ajándékozta, e szerint múzeumunk 2741 ásványtani, 1220 állattani és 245 darab természet-, vegy- és műtani tárggyal fog gazdagodni, a szinte ottlevő 425 darabnyi kagyló-gyűjteményből pedig a muzeum igazgatóságának szabad választás engedtetett, — — mely hazafiúi nagylelkűségeért midőn egyrésztől köszönetet szavazunk az ajándékozó nemes grófnak, másrésztől lehetlen teljes szívünkkel örvendeniünk nemzeti muzeumunk e nyereményének, miután az egy másik országosan hasznos intézet újra feléledésének még csak reményétől is megfoszt bennünk; — — a lapunkban is már említett, kitömött elefánt e napokban hozatik le Bécsből és már szemlélhető is leendő.

> Irodalmi hírek. Még e hóban megfognak jelenni: Kemény Zsigmond regényei 3 kötetben; Podmaniczky Frigyes „Fekete dominó” című regénye ajánlva Hunfalvy Pálnak, a szerző egykori nevelőjének. Jókai Mór Országos nagy naptára mintájára Erdélyben is fog egy Erdélyi nagy naptár megjelenni. Új lap van keletkezőben, czime az Ifjuság lapja, kiadja Müller Emil, szerkeszti Gönczi Pál, czélja a mindkét nem levő ifjuságnak hasznos időtöltést szerezni és fokozatosan, észrevétlenül a komolyabb olvasmányokra vezérelni.

> Sz. Mihály napja küszöbünkön, — lesz ismét nagy költözködés, ki a szentmihálylovon, ki meg csak amugy. A háziurak tágitják erszényeiket, — mit a lakók nem szívesen néznek; sok ember öltözetet változtat az idő szerint, többen köpenyt fordítanak, mások, ha szolgálatban vannak, urat cserélnek, mások ismét, kik tehetik, cselédeiket eresztik utnak — — a fürdőszak elmutával a fürdőközönség is foglalkozás nélkül maradt — de ha tetszik, mi szívesen befogadjuk — előfizetőnek.

> A Duna vízállása annyira alászállt a napokban, miszerint a Béga-csatornán nagyobb hajóval járni nem lehet.

> A fiok képtárlat Aradon october 20-án, Pozsonban pedig nov. 20-án fog megnyitni.

> A rózsapiaczon egy sz. háromság szobrot szándékoznak emelni öntött vasból.

> Az alagut keresztülfurása october közepéig megtörténend, mely alkalommal nagy ünnep fog tartatni, mellyen gr. Széchenyi Istvánt nagyreményű fia, Béla, fogja képviselni.

> Több angolok mulatnak jelenleg fővárosunkban, kik Pestet nagy vezetével szándékoznak ellátni, és a városi hatóságnál a légszuszulátás érdekében is már bemutatták magokat — a kettő közül valamelyik csak elsül.

> A Leopoldvárosban egy fiokbölcsőde fog fölállitani.

> Budán a bombatérre egy sétány fogna ültettetni, — találkoznak olyanok is, kik elhiszik.

> Pest egyik külvárosában 100 személyre egy háló és olcsó étkezési intézetet állit fel egy magán vállalkozó — melly vállalat a város szegényeire olly üdvös, miszerint ohajtandó volna, hogy azt a hatóság, vagy egy keletkezendő jótékony társulat mielőbb kivenné magánosok kezéből.

> Az ivándaí ásványvizre még Californiából is jönnek tetemes megrendelések.

> A m. kormány egy bizotmányt nevezett ki a birodalomban levő történeti emlékek, építmények felkeresése és fentartására.

> Temesváron előfizetés nyitattik meg csizmákra egész évre, minőség szerint 30, 40, 50 fttal, évnegyedes részletekben.

> A természetvizsgálók úgy találták, hogy a kóros szöllőt megenni nem veszélyes.

> A veszprémi püspök ő méltósága, egy ifju festésznek, Romábian kiképeztetésére, évenként 500 pftot rendelt.

> A pesti két tűzifa telepen már is 30 ezer öl áll — uristen nem fog-e ott kitelelni?!

> Egy német író a burgonya vész és az utolsó évekbeni rosz termés okát abban találja, hogy a föld beteg, mellynek megorvoslására szerinte legcélszerűbb volna a bibliát követni, melly a földnek minden 7-ik évben nyugvást rendel.

VIDÉKI SZINÉSZET ÉS IRODALOM.

Deésen augusztus 25-én Kazvinczki vezénylete alatti színésztársulat által adadott legelőször: Feledjük a multakat új eredeti vigjáték 2 felvonásban, írta Pataky Ferencz.

E vigjáték célja, a szerelemfáltásnak, melly a házi boldogság sírja, s melly magának alapos és alaptalan okokból egyaránt tápot szokott keresni, nevetségessé tétele, kigunyolása s a veszélyes kórbóli gyógyítás.

Üdvözljük városunk fiát a színmű író téren, valóban e vigjáték tehetségre mutat, a közönség is több helyen zajosan megtapsolá s egész darab eljátszása alatt folytonos vidorságban volt.

Mű, gond és szorgalom s a szerző eredeti vigjátékaink számát dicséretes sikerrel fogja szaporítani.

Még valamit az előadásról. Midőn eredeti új darab kerül színre, tűnik ki, melylyik színészben van művészi tehetség, mert szabad tér nyílik a költő személyeinek alakot teremteni, s az egyénesítő erőt teljesen igénybe venni, és e tekintetben a Romnai pár kitüntette magát. A többiek is helyükön voltak Szabóné szórakozottnak látszott s szerepébe magát bele nem találta. — Némai Boldizsár.

Kassa, szeptember 20.

A Gócs, Havi és Szabó igazgatása alatti aradi dalszintársulat még folyvást városunkban mulat. Előadásaik folytonosan látogatottak. A játéksorozat érdekes és a legközelebb egymásután még itt soha elő nem adatott „Don Pasquale“, „Don Sebastian“ és „Proféta“ című operák színrehozatala még sok élvezetet ígérnek. A társulat tagjaiból az operában Toperczerné és Filipovits, a drámában Jánosfiné, Zöldi és Komáromi Alajos minden tekintetben olly jeles tagok, kik bármely színpadnak is becsületére válnának. Havi a népszínművekben még most is jeles. Erdélyi Mária, Königné (Popovics Nina), Mozer és Vincze igyekezet és tanulmányuk mellett a vidéki opera igen haszonvehető tagjai, különösen pedig Königné mint népszínműénekesnő szerencsésjét tehetné. Inkább jeles népszínműénekesnő, mint középszerű dalnoknő. Boer, Loéonyi, Palatki, Barta, Komáromi Lajos a drámában alárendelt szerepekben igen haszonvehető tagok. Az igazgatóság igyekszik minden módon a közönség pártolását kiérdemelni, és annak dús élvezetet szerezni, azt közelebb is tettleg fényesen

bebizonyítván, midőn sikerült neki Ira Aldridge világhírű néger színművészt három vendégszerepre megnyerni. Az afrikai Roscius e hó 16-kán délután városunkba érkezvén, tegnap először mint „Othello“ tömött színházban, daczára annak, hogy a bementi árak felemeltettek, fellépett. E rendkívüli művész működése valóban elragadta a közönséget, és mi nem tudjuk, hogy a négert mint négert, vagy a négert mint színészt, vagy csupán mint színészt csudáljuk. A sok szokatlan és váratlan, soha nem látott akadályozá a dicsérést, az elragadó sok jeles és kitünő pedig féken tartá az ócsárlókat. De mi ugy hiszszük, e kettős hangulat a többi előadások után bizonyosan láthatólag csökkenni s a vélemények mindinkább szilárdulni fognak. És mi ezuttal röviden csak azt mondjuk: hogy Ira Aldridge első fellépése kitünőnél kitünőbb, és a közönség lelkesedése rendkívüli volt, virágbokréta akaratlanul is a színpadra dobattak, és a nagy színművés nem csak felvonások, de nyilt jelenetek közt közt is számtalanszor zajosan előtapsoltatott, s színház után fényes serenaded-al tiszteltetett meg, a nagy színművész ezen megtiszteltetését „ha szívem beszélhetne“ magyar szavakkal illetődve megköszömvén. — Ira Aldridge hatalmas művész oldala mellett Jánosfiné (Desdemona) és Zöldi (Jago) különös tanulmányt bizonyító iparteljes helyes játékok is méltánylatra talált, Jánosfiné a 4-ik felvonás után elő is tapsoltatott. Az igazgatóság pedig méltán nyilvános köszönetet érdemel, ezzen a közönségnek szerzett ritka nagy műélvezetért. Ira Aldridge még mint Shyllok a „Velencei „kalmár“-ban, „Macbethban“ és a „Lakat“-ban, mint Mungó fog fellépni, az eredményről a t. szerkesztőséget, ha megengedi örömmel tudósítandjuk és egyszersmind hazafiulag felkérjük, hogy színészetünk érdekében a vidéki színészettrőli tudósításoknak kevésbé tágasabb tért nyitni sziveskedjék igen kedvelt lapjaiban.

K. L.

S z e g e d, september 10.

Miután Hetényi társulata a színi előadásokra engedélyt nyert, biztosítás tekintetéből 16 előadásra bérletet nyitott, s Szeged közönsége illőleg megfelelt a várakozásnak, a nemzetiség és nyelv virágoztatása s emelésének ezen — mondhatni egyedüli oszlopát épp annyi erélylyel s önfeláldozással támogatta, mennyit egy illy nagyobb kiterjedésű várostól méltán várni lehetett. — A bérleteknek ez ideigi folyama alatt következő darabok adattak elő.

Augustus 24-én „Charlotta kapitány.“ A czimszerepben Hetényi Laura működött, kedélyes, élethű játéka által közmegelegedést viván ki magának, ugyanekkor Kövesdi Eduárd is bűvészi tudományáról akarta a közönséget legyőzni, azonban a programmban kitett ígérését nem éppen birta valósíthatni.

Augustus 27-én „A rab.“ Eléggé megvagyunk szokva a vándor színésztársulatok által Szigligeti jeles ugyan, de a többszöri előadások által már meglehetősen ismert darabjai ismételtetéséhez, de ahhoz, hogy a szerepek úgy kezeltessenek, mint jelenben, s olly kezekbe adassanak, hol azok csupán csak elsilányittatnak s semmivé tételnek, szokni egyáltalában nem ohajtunk, mert illy körülmények közt nemcsak a darab művészi értéke csekély árú cikké alacsonyíttatik le, hanem a közönség pártoló részvéte s lelkesültsége is lehangoltatik.

Augustus 28-án „Richelieu első párbaja“ e társulat által másodszor adatott. H. Laura a czimszerepet annyi étellel s olly bensőséggel személyesíté, hogy művészi ihletettségétől az érdemlett méltánylatot megtagadni lehetlenség.

Aug. 30. „Örökség,“ sept. 1-én „Házasság dobszónál,“ sept. 3-án „Angelo“ hozatott színre, az előadások általában közepszerűek s nem egészen kielégítőek voltak.

Sept. 4-én szinkörben bérlet szünet mellett „Viola.“ A mű azon szindarabok között, melyek az újabb időben a népszínművek sorában színpadra hozattak, minden esetre kitűnő helyet foglal el a legmeghatóbb jelenetekkel. Az előadásban Violát személyesítette Hetényi Gyula, Kapocsinó mint Violáné és Gőnczi Soma mint Peti cigány tüntették ki magukat.

September 6-án „Harmincz év egy kártyás életéből,“ kevés közönség, csekély értékű előadás.

Sept. 7-én „Keztyü és legyező.“ H. Gyula: Límberg Edgard, H. Laura: Matild, Horváth: D'Anglure báró — szerepeiknek kellőleg megfeleltek.

September 10-én „Szökött katona,“ silány előadás.

Sept. 11-én „Aggteleki barlang“ e színpadon először. A játék folyama alatt előadott csoportozatok kivitele igen jól sikerült.

Vanden Hardt Ferencz vezénylete alatti arab művészeknek felléptetésük mellett szept. 14-kén „Jól őrzött leány.“ 15. „Földszint és lebuja“ egy-egy felvonásos vígjátékok, az elsőben H. István (Miska vadász) H. Amália (Mari szobalyán) s a gyermek szerepben Szilágyi Nina tüntették ki magukat, különösen ez utóbbi gyakrabban zajos tapsokkal fogadtatott, az utóbbiban H. Laura (Cili) érdemel megemlítést. — Az arabok ugyanazon mutatványokat ismételték mindkét nap, s ujjabbakat nem adtak elő, mint melyeket a már egy ízben legközelebb itt volt araboktól a közönség többször látott, nem lehet csudálkozni, ha a színház mindkét napon meglehetősen üres volt, s a mutatványok nem igen nagy enthusiasmmal fogadtattak. — Karomati komikus azonban meglepő ügyességet tanusított.

Már egy ízben mondók, hogy Hetényi társulata azon esetben, ha az előadásra kiszemelt darabokat kellőleg megválogatja, e város pártolására folytonosan számíthat, — sajnosan kell tapasztalunk azonban, hogy az illy felszólalások üres szóként hangzanak el, mi mind a darabokra, következőleg a színi irodalomra, mind a közönségre nézve vétkes könnyelműség, s csak káros következményeket vonhat maga után.

R e n d. l e v.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— P á r i z s b a n az ujjonnan fölszerelt nagy operaház a Hugonottákkal nyitattott meg, mely ezuttal kétszázharminczharmadszor lón színre hozva. Mayerbeer ez alkalomra egy új igen eredeti balletzenét irt a harmadik felvonáshoz.

— G e o r g S a n d legujabb „Le pressoir“ czimű vígjátéka a Theatre du Gymnaseban adatván, rendkívüli tetszést aratott. Tárnya falusi parasztéletből van merítve, hanem egyszerűsége mellett elragadó színezéssel érdekessé téve.

— A z ü r i c h i idei múkiállítás, mely még folyvást nyitva van, igen sok jellest hozott. Ezen múkiállítás sajjátóságos, és nem hasonlítható egybe a szárazföldi többi hasonnemű kiállításokkal. Sweicz igen gazdag gyönyörű tájakban, s az ottani festészet csaknem kizárólag innét kölcsönzi tárgyait. A tájfestészet bir határozott tulsúlylyal, s a festő, ki művét Zürichbe küldi, leginkább az utasokra számít, kik a múkiállításból évenként igen sok képet széthordanak sweiczi emlékül. Különben van a kiállításán néhány jó arczkép és történeti kép is.

— Eugenia császárnő pompás koronázási diszruhát készített, mely mint mondják a himzésben valóságos mestermű. A terv négy párizsifestő több napi működésének gyümölcse, s négy hónapon át negyven nő dolgozott rajta éjjel és nappal.

— Párizs szénítésére Napoleon kormánya roppant összegeket fordít, s ezzel nemcsak a gazdag osztályokat kötelezi le, kik a fényűzés és piperevilág fővárosát mentől szebbé ohajtják tétetni, hanem a munkás osztálynak is folytonos kenyérkereseti alkalmat nyújt. A szénítési munkálatok milly nagy szabásban kezeltetnek, kitetszik a költségvetésből, mely szerint a Rivoli utczei építésekre 103 millio frank, csarnokok állítására pedig 30 millio frank van utalványozva!

— Wise léghajós komolyan foglalkozik egy léghajózási posta állításának tervével New-York és London között. A készitendő léglabdának atmérője 120 lábnyi leend, s az utazás Wise szerint semmi nehézséggel sem fog járni, mert tett vizsgálatok szerint a föld felett harmadfél mérföldnyire meg nem szünő légfolyam van nyugottól kelet felé, s ezen légfolyam Amerikából szélgyorsasággal hozandja a léghajót Angliába. Ez igen egyszerű, hanem az a kérdés, mikép fog aztán a posta viszamenni, ha a levegő szüntelen keletfelé folyik? Wise ur ezen föl nem akad; mert a leveleket s egyéb csomagokat Londonban ledobván folytatja utját, s Pekinget, Japánt, azután Californiát utjába ejtvén, ismét ott lesz, a honnét elindult. Mulatságos postai utazás leend mindenestre.

— Napoleon császár 50 ezer frank jutalmat tűzött ki egy olly felfedezésre, mely szerint a villany-világosság gyakorlatilag hasznosítható legyen a művészetek és mesterségek körében. Mint mondják egy pártzi természetbuvárnak nagy kilátása van az ötvennzer frankra. Ő egy óriás telepet állit homokkőből készült edényekből, s ezen galvan-telep világánál több száz munkás dolgozhat éjen át. Ha gyakorlatinak találattik, a Rivoli utca világitására fog legelsőben is alkalmaztatni.

— A kopenhági börtönben közelebb egy élethoszanti fogságra ítelt bűnös meghalván, 2000 tallért hagyott hátra, még pedig az egész összeget fogsága ideje alatt favágással kereste.

— Párizsban egy orvos vizsgálatokat tett és tapasztalatokat gyűjtött a közelebbi cholera-járvány alkalmával, és egy összeállított statistikai kimutatással azt bizonyítja, hogy e ragadvány mindazon munkásokat, kik érczneműek feldolgozásával foglalkoznak, csaknem egészen megkimélte, s így legjobb biztosíték a veszély ellen az érczes részekkel terhelt légkör. Mintegy nyolczezer bronzmunkás közt alig fordult elő 15 megbetegedési eset. Arany-, ezüst-, rézművesek közül szinte kevesen estek áldozatul. Angliában a statistikai adatok hasonlót mutatnak. Éjszakamerikában már a halak is panaszkodnak, azaz tulajdonkép a halevők panaszkodnak, hogy a cholera berontott Neptun birodalmába is. Bizonyos halfajon már hetek óta tapasztalták hogy soványok és izetlenek, s utána nem sokára tömegesen vetette partra a viz a cholera áldozatait. Hogy egy lélekzettel már mindent elmondjunk a choleráról, meg kell említenünk, mikép Stóckholmban is, hol legnagyobb mértékben mutatkozott, szűnni kezd, s az orvosok nézete szerint térfoglalását megszünteté, tehát nekünk békét hagy ezuttal.

— Francziország déli részein a kormány által engedélyezett bikaviadal nagy pártfogásra talál. Bordeauxban az első viadal oct. 15-én leend, s e napra olly készülétek tétetnek, mintha legalább is koronázásról vagy a művészet egy új csarnokának megnyitására volna szó. Arlesbe a bikák már megérkeztek, hanem jónak láták az arenából egy éjjel megszökni; s most a vidéken rémületet terjesztve barangolnak.

Handwritten notes:
 28/10/1878
 28/10/1878

— Smyrna vidékét több idő óta nyugtalanítja bizonyos Yani Katerdschi nevű banditafőnök, kinek elfogására már különböző nagyságu jutalmak tűzettek. Mind hasztalan! Most tehát a kormányzó Ismael basa azon eredeti gondolatra jött, hogy a rablófőnököt nyugdíjjal kínálja meg, ha művészetével felhagy havonkénti 25 font sterlinget ajánlván. Katerdschi mérleget vonván évi jövedelme s az ajánlott nyugdíj között, ennek elfogadására késznek nyilatkozott, csupán a consul-testület részéről biztosítását kötötte ki.

— Londonban egy nagyszerű színház építéséhez fognak, melyben csak baettek és hangversenyek hozatnak színre. A terv szerint ezen színház fényben és pompában minden eddigit felülhalad, a város legszebb részét diszesítendi s jövő apríl 1-jén megnyitattik. Ezen óriás vállalathoz szükséges részvényeseket 100,000 font sterling erejéig bizonyos Ruin de Fyé szedte össze.

— Terniben közel Rómához különös eset fordult elő. Egy ottani lakos panaszt emelt, hogy a hatóság inkább előmozdítja mint akadályozza a gabnakivittelt, minek okvetlenül inség leend a következése. A governatore hátirat helyett azt nyilatkoztatta, hogy „ha a liszt elfogy, szalmát egyék a csöcselék.“ Erre a fellobbant hallgatóság szépen kitette az ablakon, s midőn a földre jutott, ott szalmával betölték száját.

— Cincinnati b n egy fekete Dase vont a magára a közügyelmet. William Marney a neve, s alig 17 éves. Sem írni, sem olvasni nem tanult soha, hanem azért rendkívüli ügyességgel számol; 180 sor számot, mellyek összege több millióra ment, hat percznél kevesebb idő alatt összeadta, s a vizsgálók két órá töltek az után-számolással.

— Madrid egyik színházában közelebb a játékot egyszerre abban hagyták, s midőn a közönség a folytatást sürgette, jelenti az igazgató, hogy addig nem lehet, mig bizonyos fiatal ember a nézők közül el nem távolittatik. Ezen egyén Ramirez de Avellano, egy szegény származásu fiu Villaescusából, ki három hallásra minden vig-játékot könyv nélkül tud, s aztán eladja vidéki színészeknek, azért vonakodnak a madridi színészek jelenlétében játszani.

— Napoleon császár maga s neje számára egy diszhajót készítettett, melly Hortense királyné nevet visel, s melly olly pazar fényüzéssel van fölszerelve, hogy a világ legszebb hajójának mondják.

— Auber legújabb operájától, melly Marco Spada nevet visel, igen sokat várnak.

— Humboldt folyó hó 14-én ülte meg baráti körében 84. születési évnapját.

Mai számunkkal küldjük szét e havi második divatképünket.

☞ A mult évnegyedről még szolgálhatunk teljesszámú példányokkal.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.
EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

*g. Jovanis helyet
Pest. 1853. 2. évfolyam*

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (a kigyó-utca sarkán)

s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

RAFF GYÖRGY

Természet-históriája

a kor kívánatához alkalmazva kijavította

STANCSICS MIHÁL.

Harmadik javított kiadás. Tizenöt színezett acsélmetsetű táblával.

Ara borítékba kötve 3 pengő fr.

A PÁRISI KIS ROBINSON

VAGY

AZ IPAR GYŐZEDELME.

FOA EUGENIA

UTÁN

FRANZIÁBÓL FORDITOTTA

Gr. ZICHY ÁGOSTON.

Ara borítékba füzve fekete képekkel 1 fr. pengő.
Kemény kötésben színezett „ „ 1 „ 30 kr. „

WASHINGTON.

Az amerikai egyesült államok köztársaságának megalapítása.

GUIZOT-tól.

Francziából fordították

Gyerőfy Gyula és Szabad Imre.

Ara füzve 48 kr. pengőben.

MONK.

AZ ANGOL KÖZTÁRSASÁG BUKÁSA
és a monarchia helyreállítása 1660-ban.

Guizot-tól.

Francziából fordították

Gyerőfy Gyula és Szabad Imre.

Ara füzve 54 kr. pengőben.

Bevezetés

az észjogtanba.

Irta Dr. Pauler Tivadar,

egyetemi rend. jogtanár, magy. acad. lev. tag.

Ára 48 kr. pengőben.

LILIPUTFALVAI

LILIPUTI TÓBIÁS.

REGÉNY.

IRTA

SZÉKELY JÓZSEF.

Ára : 1 fr. 20 kr. p.

GYERMEK TÁRA.

LEPRINCE BEAUMONTNŐ

közkedvességű munkája.

FOA EUGENIA által.

Egészen átdolgozott s új regékkel bővített francia eredeti után fordítva.

Ára füzve 1 fr. 20 kr. p. p.

BEÖTHY ZSIGMOND'

ÖSSZES

KÖLTEMÉNYEI.

Ára füzve 1 fr. 20 kr. pengő.

Népdalok és Mondák.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG megbízásából
szerkeszté és kiadta

Erdélyi János.

Ára kötetenkint 40 kr. pengőben.

Megjelent **EMICH GUSZTÁV** könyvkereskedésében Pesten s általa Magyar- és Erdélyországban minden hiteles könyvárúsnál kapható:

REGÉNYCSARNOK

A KÜLFÖLDI REGÉNYIRODALOM LEGJELESEBB MŰVEIBŐL SZERKESZTVE

KIADJA

RÉCSI EMIL.

1—6 KÖTET:

HIUSÁG VÁSÁRA.

Irta **Thackeray M. Vilmos.** Angolból fordítva.

1—3 kötet. Minden kötet ára 36 p. kr.

MONT-REVÊCHE.

Irta **Sand Gy.** Franciaából fordítva.

Három kötet. Ára 1 forint 48 kr. pengő pénzben.

A külföldi „Regénycsarnok”ba legjelesebb külföldi regényíróknak legújabb s elismert legjobb művei fognak jeles fordításokban felvételt.

A 7—10-dik kötet a „*Hiuság vásárának*” végét hozandja. További felvételre vannak kijelelve *Bulwer* legújabb műve: *Az én regényem, vagy az angol élet változatosságai.* *Boz-* (Dickens-) *től: Bleak House, és Copperfield David;* de *Vigny* Alfred marquistól; *Cinq-Mars* vagy *egy összeesküvés XIII-dik Lajos alatt,* s egyáltalában a legjelesebb s legkedveltebb külföldi regényírók legújabb s legkitünőbb művei.

Előfizetési ár: 12 kötetre 6 pfrt; vagy 6 kötetre 3 pfrt. bérmentes postai szétküldés mellett: 12 kötetre 7 p. frt, vagy 6 kötetre 3 pft 30 kr.

Egyes kötet bõlli ára 36 pkr.

Minden 4—5 hétben 2—3 kötet fog kiadatni; minden kötet általában 8 kis nyolczadrétü, csinos de tömött nyomtatásu ivet foglaland magában.

J. prof. Julius 9/853 6 3/4 orator est...
Hangar

DELIBAR

Handwritten notes at the top of the page, including "A. Károlyi" and "1853. június 12-én".

Előfizetési hirdetemény

A

DÉLIBÁB,

NEMZETI SZÍNHÁZI LAP

másod félévi folyamára.

Míg egy részről köszönetet szavazunk a tisztelt közönségnek azon pártolásáért, melly bennünket két ízben helyezett azon kellemes kénytelenségbe, miszerint lapjaink számait újra kellett nyomatnunk; másfelől bátran merjük ígérni, miszerint lapjaink hiányait mindig jobban megismerve, ezentul csak azon fogunk törekedni, hogy azokat a lehetőségig megjavítsuk.

Lapunk tartalmát illetőleg szerencsések vagyunk a jövő féléven **Tompa Mihály** barátunk [műveivel olly hosszás hallgatás után újlag meglephetni közönségünket; s irodalmi kincseink legújabb felfedezéséből, a „**Kiovi csatából**“ is közlendünk mutatványokat. Regényeink rovatát b. **Kemény Zsigmond** „**Saaron rózsája**“ című historiai novellája s **Jókai Mór**, „**Háromszéki leányok**“ című életképe nyitandja meg. A napi rovatokat és Tarka képeket is az utóbbi munkatársunk fogja állandóul kezelni.

Divat-képeink ezentul havonkint legalább **kétszer** fognak megjelenni.

A szétküldözésnél tapasztalt hátrányokat illetőleg is megtettünk minden lehetséges intézkedést, hogy tisztelt közönségünknek panaszra ne engedjünk okot.

Előfizetési feltételek.

Megjelenik e lap vasárnaponként két sűrűn nyomatott íven, finom velinpapíron, szépművészeti, irodalmi és társaséleti tartalommal, havonkint két divatképpel.

Ára Pesten házhoz hordással félévre 6 forint, negyedévre 3 ft. p. vidékre postán küldve 7 ft. 36 kr. p. — 3 ft. 48 k. p.

Előfizethetni Pesten a szerkesztő és kiadó hivatalban (szép utca 1. szám) és Emich G. könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Azon cs. k. postahivatalok, mellyek tíz példányt gyűjtöttek, attól tiszteletpéldányt nyerendnek.

Pest, Junius 12-kén. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházi lap szerkesztősége.